

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
ЧЕРНІГІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ  
УНІВЕРСИТЕТ  
ІНСТИТУТ БІЗНЕСУ, ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ І ТУРИЗМУ**

**МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІКА**

**Методичні вказівки до практичних занять та самостійної роботи  
для студентів спеціальності 075 «Маркетинг»  
ступеню вищої освіти «бакалавр»**

Обговорено і рекомендовано  
на засіданні кафедри маркетингу,  
PR-технологій та логістики  
Протокол № 2  
від 17 вересня 2019 р.

**Чернігів ЧНТУ 2019**

Міжнародна економіка. Методичні вказівки до практичних занять та самостійної роботи для студентів спеціальності 075 «Маркетинг» ступеню вищої освіти «бакалавр» / Укладач С.О.Полковниченко. Чернігів: ЧНТУ, 2019. 77 с.

Укладач: Полковниченко Світлана Олександрівна,  
кандидат економічних наук, доцент,  
доцент кафедри маркетингу, PR-технологій та логістики

Відповідальний за випуск: Вербицька Анна Вікторівна,  
завідувач кафедри маркетингу,  
PR-технологій та логістики  
Чернігівського національного  
технологічного університету,  
кандидат наук з державного управління,  
доцент

Рецензент: **Гонта Олена Іванівна**,  
доктор економічних наук, професор,  
професор кафедри туризму  
Чернігівського національного  
технологічного університету

**ЗМІСТ**

	Стор.
Вступ .....	4
Тема 1. Світове господарство і система міжнародних економічних відносин.....	8
Тема 2. Міжнародний поділ праці.....	14
Тема 3. Міжнародна торгівля.....	19
Тема 4. Міжнародний рух капіталу.....	28
Тема 5. Міжнародна міграція робочої сили.....	36
Тема 6. Міжнародний науково-технологічний обмін.....	41
Тема 7. Світова валютна система.....	46
Тема 8. Міжнародні розрахунки і платіжний баланс.....	53
Тема 9. Міжнародна економічна інтеграція.....	58
Тема 10. Міжнародний бізнес.....	64
Список рекомендованої літератури.....	72
Інформаційні ресурси.....	76

## ВСТУП

Курс «Міжнародна економіка» є загальноосвітньою економічною дисципліною, яка дозволяє вивчати основні процеси та явища економічного життя усього світового співтовариства і зрозуміти основні тенденції світового розвитку в господарській сфері.

Вивчення навчальної дисципліни «Міжнародна економіка» базується на знаннях, отриманих із навчальних дисциплін «Економічна теорія», «Мікроекономіка», «Макроекономіка» тощо.

Отримані знання цих дисциплін та сформовані навички при їх вивченні дають студентам можливість оволодіти теоретичними положеннями теорії міжнародних економічних відносин, сформувані вміння і навички практичної діяльності.

Оволодіння курсом міжнародної економіки створює основу для розуміння основних напрямів міжнародних відносин, відповідності національної економічної політики та міжнародної стратегії господарюючих суб'єктів існуючим реаліям господарського життя.

**Метою** викладання навчальної дисципліни «Міжнародна економіка» є формування у студентів системи теоретичних знань, умінь, практичних навичок з проблем розвитку міжнародних економічних відносин, форм, методів та механізмів їх реалізації.

**Основні завдання курсу** спрямовані на:

- оволодіння культурою сучасного економічного мислення;
- надання майбутнім фахівцям міцних знань щодо сутності міжнародної економічної системи та закономірностей її розвитку;
- набуття знань про основні форми міжнародних економічних відносин, методологію міжнародних розрахунків, процеси міжнародної економічної інтеграції;
- засвоєння категоріального апарату, що застосовується для аналізу процесів та явищ сучасного світового економічного розвитку;
- формування у студентів розуміння механізмів регулювання міжнародних економічних відносин;
- формування у студентів умінь і навичок застосовувати отримані теоретичні знання до аналізу світогосподарських процесів, визначати місце і роль України в системі міжнародних економічних відносин.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

**знати:**

- сутність та закономірності розвитку світового господарства; основні характеристики міжнародної глобалізації;
- основні концепції теорії міжнародної економіки;
- базові категорії і функціональні взаємозв'язки в міжнародній економіці;
- сутність та основні форми міжнародних економічних відносин, їх еволюцію, тенденції, умови, фактори розвитку та особливості функціонування в сучасних умовах;
- механізми та інструменти інвестиційної, торгівельної, валютної та міграційної політики держави;

- особливості розвитку інтеграційних процесів та діяльності міжнародних економічних організацій;
- проблеми економічної взаємодії окремих країн;
- особливості участі України в міжнародних економічних відносинах.

***вміти:***

- застосовувати набуті знання для самостійного аналізу процесів та явищ міжнародних економічних відносин; свідомо використовувати наукові знання в пізнавальній та професійній діяльності;
- аргументовано формулювати своє ставлення до економічних процесів, що відбуваються у світовій економічній системі;
- орієнтуватись у глобальних проблемах економічного розвитку світових господарських зв'язків;
- творчо аналізувати стан і тенденції розвитку системи міжнародних економічних відносин, визначати проблеми й перспективи їх розвитку;
- визначати та аналізувати показники обсягів, динаміки та ефективності міжнародних торговельних, інвестиційних, валютно-фінансових відносин на різних рівнях господарювання;
- будувати графічні моделі, розв'язувати задачі, ситуаційні завдання;
- розраховувати курси валют та платіжний баланс країни;
- характеризувати сучасний стан, проблеми та перспективи участі України в міжнародних господарських зв'язках;
- використовувати емпіричний та статистичний аналіз стану міжнародного середовища для обґрунтування стратегій зовнішньоекономічної діяльності.

Важлива роль у засвоєнні курсу відводиться семінарським заняттям. Проте глибоке вивчення міжнародної економіки досягається, насамперед, самостійною роботою студентів. Саме самостійне поглиблене вивчення дисципліни у поєднанні з аудиторними заняттями може забезпечити ґрунтовні й міцні знання, які допоможуть майбутнім фахівцям у їх практичній діяльності.

**Семінарські (практичні)** заняття мають на меті закріпити теоретичний матеріал, а також сформувати практичні навички та вміння користуватись інструментарієм регулювання процесів функціонування та розвитку світової економіки.

На семінарське заняття для обговорення виносяться питання, які розкривають зміст курсу і які зафіксовані в даних методичних вказівках як план семінару.

Під час семінарських занять викладач оцінює усні та письмові відповіді студентів, підготовлені доповіді, реферати, участь у дискусіях, уміння доводити власні думки, уміння застосувати теоретичні знання для вирішення конкретних практичних ситуацій. Оцінки, отримані на семінарських заняттях, враховуються в підсумковій оцінці з дисципліни «Міжнародна економіка». Оцінки визначаються за такими критеріями: повнота розкриття питання, логічна послідовність викладу матеріалу, культура мови, аналітичне мислення, вміння формулювати висновки.

Непідготовленість студента до практичного заняття або відсутність його на занятті розцінюється як академічна заборгованість, яка повинна бути відпрацьована.

**Самостійна робота студентів** – один із основних засобів оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від аудиторних навчальних занять.

Головною метою самостійної роботи є закріплення, розширення та поглиблення набутих у процесі аудиторної роботи знань, вмінь та навичок, а також самостійне вивчення та освоєння нового матеріалу під керівництвом викладача, але без його безпосередньої участі.

Питання, що виникають у студентів стосовно виконання запланованих завдань, вирішуються на консультаціях, які проводяться згідно з графіками, затвердженими кафедрою.

Самостійна робота студента з даної дисципліни передбачає його ознайомлення з різноманітною навчальною і методичною літературою, класичними працями відомих економістів, а також з монографіями та науковими статтями вітчизняних авторів.

Самостійна робота студентів за навчальною дисципліною «Міжнародна економіка» включає такі форми: підготовка до семінарських (практичних) занять; опрацювання лекційного матеріалу; вивчення питань, що виносяться для самостійної роботи; виконання домашніх завдань; підготовка до виконання модульних робіт; критичний огляд наукових публікацій за обраною проблематикою; написання реферату або виконання завдання дослідницького аналітичного характеру і презентації результатів дослідження на задану тематику (в т. ч. виступ на конференції); виконання контрольної роботи; підготовка до іспиту.

Підготовка студентів до семінарських занять потребує: опрацювання та засвоєння лекційного матеріалу, а також рекомендованої навчальної літератури, з обов'язковим вивченням запропонованих ключових понять, підготовки відповідей на питання, які розглядатимуться на заняттях; перегляду списку питань для самоконтролю знань (спробуйте дати відповіді на запропоновані питання, не користуючись конспектом); виконання вправ, тестів, задач, запропонованих для самостійної роботи. Студент повинен бути готовим до теоретичної дискусії проблемного характеру.

Критичний огляд наукових публікацій за проблематикою, визначеною завданнями для самостійної роботи, передбачає підготовку доповіді з відповідним оформленням матеріалу. Для опрацювання пропонується ряд статей вітчизняних науковців, які аналізують зміст та основні категорії поставленої перед студентом проблематики.

Всі завдання самостійної роботи студентів поділяються на обов'язкові та вибіркові, виконуються у встановлені терміни, з відповідною оцінкою та передбачають певні форми звітності щодо їх виконання. Обов'язкові завдання виконуються кожним студентом у процесі вивчення дисципліни, вибіркові завдання є альтернативними.

Після виконання обов'язкових та вибіркового завдань у встановлені терміни студент звітує викладачеві, а набрані ним бали проставляються у

журналі обліку поточної успішності студентів та враховуються як кількість балів за поточну успішність у навчальній роботі.

Виконання самостійної роботи здійснюється шляхом опитування на практичних заняттях, а також на індивідуальних консультаціях.

Значною є роль самостійної роботи студентів у підготовці до поточного й підсумкового контролю знань та умінь.

Об'єктами поточного контролю знань студента є: систематичність та активність роботи на семінарських заняттях; виконання завдань для самостійного опрацювання; виконання самостійних робіт та модульних завдань.

У разі невиконання завдань поточного контролю з об'єктивних причин, студент має право скласти їх індивідуально до останнього практичного заняття. Порядок такого контролю визначає викладач.

Проміжний контроль проводиться за відповідними змістовними модулями. Підготовка до виконання модульних завдань передбачає повторення вивченого матеріалу.

Завершується вивчення дисципліни «Міжнародна економіка» складанням іспиту, що передбачено навчальним планом підготовки бакалаврів.

## **Тема 1. СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО І СИСТЕМА МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН**

### *Питання для обговорення на семінарському занятті*

1. Міжнародна економіка в системі наук. Предмет та об'єкт міжнародної економіки.
2. Сутність та етапи розвитку світового господарства.
3. Структура світового господарства. Загальні риси світового господарства.
4. Система міжнародних економічних відносин.
5. Суб'єкти міжнародних економічних відносин та принципи їхньої взаємодії.
6. Середовище міжнародних економічних відносин.

### *Питання для самоперевірки знань*

1. Яке місце займає міжнародна економіка в системі наук?
2. Розмежуйте міжнародну мікроекономіку і міжнародну макроекономіку.
3. Що є об'єктом міжнародної економіки?
4. Назвіть і охарактеризуйте суб'єкти міжнародної економіки та принципи їхньої взаємодії.
5. Дайте визначення предмета міжнародної економіки.
6. Що таке світове господарство? Які об'єктивні умови його формування?
7. Охарактеризуйте етапи формування і розвитку світового господарства.
8. Охарактеризуйте структуру світового господарства. За якими критеріями здійснюється класифікація країн?
9. Перелічіть основні чинники, що визначають розвиток світового господарства.
10. Назвіть особливості розвитку (характерні риси) сучасного світового господарства.
11. Що розуміють під відкритістю економіки? Назвіть ознаки відкритої економіки.
12. Які показники характеризують ступінь відкритості економіки?
13. Дайте загальну характеристику міжнародних економічних відносин: розкрийте суть, форми, суб'єкти, структуру та принципи.
14. Охарактеризуйте рівні міжнародних економічних відносин.
15. Що таке інтернаціоналізація виробництва? Які риси притаманні сучасному етапу інтернаціоналізації виробництва?
16. Дайте визначення інтернаціоналізації капіталу. Яку роль відіграє інтернаціоналізація капіталу у функціонуванні сучасного світового господарства?
17. Що таке економічна інтеграція?
18. Дайте характеристику глобалізації економіки. Виділіть позитивні і негативні наслідки.
19. Що слід розуміти під середовищем міжнародних відносин?



20. Розмежуйте фактори прямого та побічного впливу на розвиток середовища міжнародних економічних відносин.

21. Дайте визначення середовища міжнародних економічних відносин. Розкрийте його структуру та особливості.

### ***Теми рефератів***

1. Фактори та особливості розвитку сучасного світового господарства.
2. ТНК як суб'єкт міжнародної економіки.
3. Діяльність економічних організацій ООН.
4. Інтернаціоналізація як чинник розвитку міжнародної економіки.
5. Глобалізація економіки як тенденція світового розвитку.
6. Порівняльний аналіз сучасних методик класифікації країн світу.
7. Диференціація країн, що розвиваються.
8. Проблема ліквідації економічної відсталості і неоколоніальної залежності країн, що розвиваються.
9. Новий міжнародний економічний порядок (НМЕП) як концепція перебудови МЄВ.
10. Можливості та протиріччя індустріалізації в країнах, що розвиваються.
11. Уроки економічного розвитку нових індустріальних країн.
12. Країни з перехідною економікою: вихідні умови формування, моделі розвитку.
13. Шляхи вирішення глобальної енергетичної проблеми.
14. Світова демографічна проблема.
15. Сучасний рівень інтернаціоналізації економіки України.
16. Політико-правове середовище розвитку міжнародних економічних відносин.
17. Економічне середовище розвитку міжнародних економічних відносин.
18. Інфраструктурне забезпечення міжнародних економічних зв'язків.
19. Вплив соціально-економічних факторів на розвиток міжнародних економічних відносин.

### ***Література для обговорення***

1. Гетьман Л.Г. Бізнес-середовище міжнародної економічної діяльності на сучасному етапі. *Ефективна економіка*. 2017. №1. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek\\_2017\\_1\\_32](http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2017_1_32)

2. Дяченко Б.І., Стець Д.І. Роль країн «Великої сімки» у сучасних міжнародних економічних відносинах. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2018. Вип.18(2). С.6-9. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcg\\_2018\\_18\(2\)\\_\\_3](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcg_2018_18(2)__3)

3. Дяченко Б.І., Стець Д.І. Роль країн «Великої сімки» у сучасних міжнародних економічних відносинах. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та*

*світове господарство.* 2018. Вип.19(3). С.76-79. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcg\\_2018\\_19\(3\)\\_\\_17](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcg_2018_19(3)__17)

4. Ковтонюк К.В. Новий міжнародний економічний порядок: сучасний стан і перспективи його розвитку. *Вчені записки університету «КРОК». Серія: Економіка.* 2015. Вип.40. С.92-97. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vzuk\\_2015\\_40\\_14](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vzuk_2015_40_14)

5. Козак Ю.Г., Сулим О.В. Етнокультурні особливості міжнародних економічних відносин: глобальні виклики. *Вісник соціально-економічних досліджень.* 2018. №3. С.19-27. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vsed\\_2018\\_3\\_4](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vsed_2018_3_4)

6. Кулаковський К.О. Цивілізаційні параметри міжнародного економічного порядку. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер.: Економічні науки.* 2016. Вип.19(2). С.13-18. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu\\_en\\_2016\\_19\(2\)\\_\\_4](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_en_2016_19(2)__4)

7. Мельник А.О., Власюк Н.В. Бізнес-середовище міжнародної економічної діяльності на сучасному етапі. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука».* 2017. №3(2). С.115-119. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/mnj\\_2017\\_3\(2\)\\_\\_28](http://nbuv.gov.ua/UJRN/mnj_2017_3(2)__28)

8. Молнар О.С., Попович І.О., Токар М.М. Глобалізація – важливий фактор сучасних міжнародних економічних відносин. *Формування ринкових відносин в Україні.* 2018. №11. С.20-24. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/frvu\\_2018\\_11\\_5](http://nbuv.gov.ua/UJRN/frvu_2018_11_5)

9. Пахуча Е.В. Вплив глобалізаційних процесів на розвиток міжнародних економічних відносин. *Вісник ХНАУ. Серія: Економічні науки.* 2017. №3. С.202-208 URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vkhnau\\_ekon\\_2017\\_3\\_25](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vkhnau_ekon_2017_3_25)

10. Ревенко А. Міжнародна економічна система: тенденції і виклики сучасності. *Схід.* 2018. №2. С.38-47. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Skhid\\_2018\\_2\\_7](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Skhid_2018_2_7)

11. Редзюк Є. Посилення глобальної нестабільності в міжнародній економіці та її вплив на Україну. *Економіст.* 2018. №8. С.19-22. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/econ\\_2018\\_8\\_8](http://nbuv.gov.ua/UJRN/econ_2018_8_8)

12. Решетило В.П., Островський І.А. Неоіндустріалізація та її вплив на розвиток вітчизняної та міжнародної економіки. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство.* 2018. Вип.18(3). С.21-25. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcg\\_2018\\_18\(3\)\\_\\_6](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcg_2018_18(3)__6)

13. Сазонець І.Л., Сіпайло Н.А. Роль неурядових організацій у системі регулювання міжнародних економічних відносин. *Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. Економічні науки.* 2016. Вип.3. С.166-172. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnuvgrp\\_ekon\\_2016\\_3\\_20](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnuvgrp_ekon_2016_3_20)

14. Снігир Л.П. Сучасний стан розвитку держави в системі міжнародних економічних відносин. *Вісник Одеського національного університету. Серія: Економіка.* 2018. Т.23, Вип.6. С.19-22. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vonu\\_econ\\_2018\\_23\\_8\\_5](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vonu_econ_2018_23_8_5)

15. Хмелевський О.В., Керницька Н.О. Глобалізація міжнародного економічного середовища за впливом на міжнародний бізнес транснаціональних корпорацій. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки.* 2018. №3(1). С.235-239. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vchnu\\_ekon\\_2018\\_3\(1\)\\_46](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vchnu_ekon_2018_3(1)_46)

16. Яковлев А.І. Ефект міжнародних економічних зв'язків в умовах сучасної глобалізації. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки.* 2017. №6(1). С.238-243. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vchnu\\_ekon\\_2017\\_6\(1\)\\_48](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vchnu_ekon_2017_6(1)_48)

### ***Завдання для самостійної роботи***

#### ***Визначте терміни і поняття***

Міжнародна економіка, міжнародна мікроекономіка, міжнародна макроекономіка, суб'єкти міжнародних економічних відносин, національні держави (національні господарства), транснаціональні корпорації, предмет міжнародної економіки, світове господарство, ГАТТ, СОТ, ЄС, ООН, МОП, ЮНЕСКО, МБРР, МВФ, ЮНКТАД, ОЕСР, ОПЕК, відкрита економіка, експортна квота, імпортна квота, зовнішньоторговельна квота (індекс товарності), міжнародні економічні відносини, рівні міжнародних економічних відносин, економічні контакти, взаємодія, співробітництво, економічна інтеграція, інтернаціоналізація, інтернаціоналізація виробництва, інтернаціоналізація капіталу, інтернаціоналізація господарського життя, глобалізація економіки, середовище міжнародних економічних відносин, політичне середовище міжнародних економічних відносин, правове середовище міжнародних економічних відносин, соціально-культурне середовище міжнародних економічних відносин.

#### ***Визначте правильні і неправильні твердження. Обґрунтуйте свою точку зору.***

1. Міжнародна мікроекономіка вивчає закономірності взаємодії відкритих національних економік та світового господарства в цілому, особливості їх функціонування та регулювання в умовах глобалізації фінансових ринків.

2. Суб'єктами міжнародної економіки є національні держави, міжнародні і транснаціональні корпорації, транснаціональні банки, регіональні об'єднання і союзи держав, міжнародні організації і інститути.

3. Структура світового господарства на початку ХХ ст.: світове капіталістичне господарство; світове соціалістичне господарство; країни, що розвиваються.

4. Для найрозвинутіших країн, що розвиваються, характерна імпортна орієнтація виробництва.

5. Багатоукладність економіки – характерна риса економічно розвинених країн.

6. Характерною рисою сучасного світового господарства є зміна поліцентризму моноцентризмом.

7. Відкрита економіка – економіка країни, яка вільно взаємодіє з економіками інших країн на основі міжнародного поділу праці.

8. Складовою частиною міжнародних економічних відносин є відносини міжнародної спеціалізації, виробничого та техніко-економічного кооперування, міжнародної концентрації виробництва.

9. Економічні контакти – стійкі економічні зв'язки на основі міжнародних угод і домовленостей, які складені на тривалий час.

10. Глобалізація економіки є вищим ступенем інтеграції, який виходить за межі окремих регіонів і набуває планетарного масштабу.

### *Задачі для самостійного розв'язання*

**Задача 1.** Населення країни становить 20 млн чол. При цьому ВВП в країні склав 800 млрд євро, експорт – 180 млрд євро, імпорт – 300 млрд євро. Оцініть ступінь відкритості економіки країни.

### *Тести*

#### **1. Міжнародна економіка:**

а) це теорія, що застосовується до вивчення головним чином економіки світогосподарських зв'язків як часткового явища;

б) конкретна економічна дисципліна, яка спирається на теорію ринкової економіки і розвиває її;

в) охоплює міжнародну мікроекономіку та міжнародну макроекономіку;

г) всі відповіді правильні.

#### **2. До суб'єктів міжнародної економіки відносяться:**

а) науково-теоретичні зв'язки;

б) підприємства, які здійснюють міжнародні економічні відносини;

в) робоча сила;

г) товари і послуги, які знаходяться в обігу на міжнародному ринку.

#### **3. Що таке світове господарство?**

а) співробітництво між незалежними державами;

б) сукупність національних господарств, зв'язаних між собою міжнародними економічними відносинами;

в) сукупність економічних відносин між національними господарствами;

г) всі відповіді правильні.

#### **4. Яке з положень правильне?**

а) особливістю сучасного етапу розвитку світового господарства є послаблення МПП;

б) показником відкритості економіки є частка експорту і імпорту у зовнішньоторговельному обороті;

в) у сучасній міжнародній економіці посилюється тенденція до ізолюваності;

г) особливістю сучасного етапу розвитку світового господарства є зближення національних господарств;

д) всі відповіді правильні.

**5. До особливостей міжнародної економіки відноситься:**

а) суперечливість;

б) взаємовигода;

в) добросовісне виконання міжнародних зобов'язань;

г) всі відповіді правильні.

**6. Практично будь-яка національна економіка є:**

а) частиною світової економіки, а тому залежить від неї;

б) абсолютно відкритою економічною системою і тому цілком залежить від світової економіки;

в) частиною світової економіки і прагне істотно скоротити свою залежність від неї;

г) частиною світової економіки і прагне до поширення протекціоністських заходів;

д) всі відповіді правильні.

**7. Формами міжнародних економічних відносин є:**

а) вирішення глобальних проблем;

б) глобалізація;

в) міжнародна міграція робочої сили;

г) всі відповіді правильні.

**8. Відкритість економіки характеризує показник:**

а) ВВП на душу населення;

б) сума експорту і імпорту товарів;

в) доля експорту у ВВП;

г) всі відповіді правильні.

**9. За ступенем свого розвитку міжнародні економічні відносини мають такі рівні:**

а) глобалізація;

б) економічне співробітництво;

в) інтернаціоналізація господарського життя;

г) міжнародна спеціалізація;

д) всі відповіді правильні.

**10. За рахунок міжнародних економічних зв'язків неможливо:**

а) подолати вузькість національного ринку;

б) уникнути обмеженості національної ресурсної бази;

в) налагодити спеціалізацію виробництва, зробивши його ефективнішим;

г) підвищувати якісний рівень вироблених товарів;

д) правильна відповідь відсутня.

## **Тема 2. МІЖНАРОДНИЙ ПОДІЛ ПРАЦІ**

### *Питання для обговорення на семінарському занятті*

1. Сутність та основні фактори розвитку міжнародного поділу праці.
2. Міжнародна спеціалізація виробництва.
3. Причини і форми міжнародного кооперування.

### *Питання для самоперевірки знань*

1. Що таке поділ праці? Охарактеризуйте види поділу праці за родом діяльності.
2. Назвіть види територіального поділу праці.
3. Що ви розумієте під міжнародним поділом праці? Чому міжнародний поділ праці є основою міжнародних економічних відносин?
4. У чому полягає різниця між теорією абсолютних переваг і теорією порівняльних переваг?
5. Назвіть основні фактори, що визначають розвиток МПП.
6. Наведіть приклади міжнародного поділу праці.
7. Чому вигідно виробляти товар в декількох країнах, а не одній?
8. У чому полягають економічні вигоди міжнародного поділу праці?
9. Назвіть форми прояву (основні елементи) міжнародного поділу праці.
10. Охарактеризуйте основні види міжнародної спеціалізації виробництва.
11. Дайте характеристику форм міжнародної спеціалізації у залежності від глибини міжнародного поділу праці.
12. Які показники використовуються для характеристики рівня міжнародної спеціалізації?
13. Що ви розумієте під міжнародною кооперацією виробництва? Назвіть основні ознаки міжнародного кооперування.
14. Проаналізуйте причини розвитку міжнародного кооперування виробництва.
15. Які вигоди одержують фірми від участі в міжнародному виробничому кооперуванні?
16. Проаналізуйте критерії класифікації міжнародного кооперування та його види.
17. Що ви розумієте під підрядним кооперуванням?
18. Що таке договірна спеціалізація?
19. Охарактеризуйте особливості спільних підприємств.
20. Чим відрізняється мотивація національного капіталу і закордонних партнерів при створенні спільних підприємств?
21. Охарактеризуйте найбільш розповсюджені форми спільних підприємств.
22. Назвіть основні сучасні тенденції міжнародного поділу праці?

23. Охарактеризуйте проблеми участі України в міжнародному поділі праці?

### *Теми рефератів*

1. Макроекономічні показники розвитку світового господарства.
2. Виробнича інфраструктура світового господарства.
3. Транспортний комплекс світового господарства.
4. Особливості розвитку світової промисловості на початку XXI ст.
5. Структура ресурсного потенціалу світової економіки.
6. Трудові ресурси світового господарства.
7. Земельні ресурси світового господарства.
8. Водні ресурси світового господарства.
9. Мінеральні ресурси у світовій економіці.
10. Технологічні ресурси світової економіки.
11. Роль інформаційних ресурсів у розвитку світової економіки.
12. Структурні зміни у світовій економіці під впливом НТР.
13. Сфера послуг у міжнародній економіці.
14. Сучасні особливості міжнародного виробничого кооперування.
15. Переваги та протиріччя участі країн у міжнародному поділі праці.
16. Сучасні тенденції міжнародного поділу праці.
17. Проблеми і перспективи участі України у міжнародному поділі праці.

### *Література для обговорення*

1. Антофій Н.М. Особливості участі України в міжнародному поділі праці. *Бізнес-навігатор*. 2012. №3. С.79-83. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/bnav\\_2012\\_3\\_16](http://nbuv.gov.ua/UJRN/bnav_2012_3_16)
2. Базавлук Н.Г., Довбня Н.В. Відкритість національної економіки України та участь у міжнародному поділі праці. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія: Економічні науки*. 2017. №4. С.19-26. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvpush\\_2017\\_4\\_4](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvpush_2017_4_4)
3. Бак Г.О. Значення транснаціональних корпорацій у міжнародному поділі праці. *Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. Міжнародні відносини*. 2012. №20. С.140-147. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvvnum\\_2012\\_20\\_29](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvvnum_2012_20_29)
4. Біленко Ю.І. Теорії міжнародної торгівлі та українська економіка у глобальному поділі праці. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2012. Вип. 110(1). С.69-71. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/apmv\\_2012\\_110\(1\)\\_21](http://nbuv.gov.ua/UJRN/apmv_2012_110(1)_21)
5. Козак Л.С., Федорук О.В., Лудченко Я.О. Міжнародне співробітництво України в системі національних економічних пріоритетів. *Вісник Національного транспортного університету*. 2018. №2. С.66-75. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vntu\\_2018\\_2\\_10](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vntu_2018_2_10)
6. Кривенко Н.В. Міжнародний поділ праці: значення, розвиток та вплив. *Стратегія розвитку України*. 2016. №1. С.194-202. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/sru\\_2016\\_1\\_37](http://nbuv.gov.ua/UJRN/sru_2016_1_37)

7. Кривенко Н.В. Методичні підходи до оцінки розвитку міжнародного поділу праці. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Серія: Економіка. 2017. №5. С.32-35. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoa\\_2017\\_5\\_6](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoa_2017_5_6)

8. Крук О.М., Балашова О.В., Гамора О.І. Удосконалення розвитку міжнародних економічних відносин і спільного підприємництва в сучасних умовах. *Бізнес Інформ*. 2018. №11. С.78-82.

9. Петруняк Г. М. Міжнародний поділ праці в історичному контексті. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2012. Вип.110(2). С. 172. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/apmv\\_2012\\_110\(2\)\\_\\_38](http://nbuv.gov.ua/UJRN/apmv_2012_110(2)__38)

10. Румянцев А.П. Глобальні орієнтири поглиблення міжнародного поділу праці. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2012. Вип.110(1). С.35-40. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/apmv\\_2012\\_110\(1\)\\_\\_13](http://nbuv.gov.ua/UJRN/apmv_2012_110(1)__13)

11. Фомічова Н.В., Лук'яненко А.О. Технологічні переваги участі нових індустріальних країн у міжнародному поділі праці (на прикладі Сінгапура). *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2012. Вип.110(1). С.128-134. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/apmv\\_2012\\_110\(1\)\\_\\_33](http://nbuv.gov.ua/UJRN/apmv_2012_110(1)__33)

### ***Завдання для самостійної роботи*** ***Визначте терміни і поняття***

Поділ праці, загальний поділ праці, частковий поділ праці, одиничний поділ праці, територіальний поділ праці, міжнародний поділ праці, вертикальний міжнародний поділ праці, горизонтальний міжнародний поділ праці, теорія абсолютних переваг, теорія порівняльних переваг, міжнародна спеціалізація виробництва, виробнича міжнародна спеціалізація, міжгалузева спеціалізація, внутрішньогалузева спеціалізація, спеціалізація окремих підприємств, територіальна міжнародна спеціалізація, предметна спеціалізація, подетальна спеціалізація, технологічна спеціалізація, коефіцієнт відносної експортної спеціалізації, міжнародна кооперація виробництва, підрядне кооперування, договірна спеціалізація, спільне підприємство.

### ***Визначте правильні і неправильні твердження. Обґрунтуйте свою точку зору.***

1. Міжнародний поділ праці – це спеціалізація окремих країн у межах світового господарства на виробництві певних видів продукції з метою їх реалізації на національному ринку.

2. Одним із способів створення спільних підприємств є придбання іноземною фірмою пакета акцій національного підприємства

3. Предметна спеціалізація – міжнародна спеціалізація, яка передбачає спеціалізацію підприємств різних країн на виробництві та експорті повністю закінченого і готового до вживання виробу.

4. Спеціалізація країни, що ґрунтується на абсолютних перевагах, передбачає безперервне розширення випуску найвигідніших для неї товарів.

5. Міжнародна спеціалізація – це взаємовідносини між державами при обміні продуктами праці різних галузей виробництва.



6. Теорію абсолютних переваг вперше сформулював А.Сміт.

7. Завдяки МПП вирівнюється рівень економічного розвитку країн, що втягнуті в орбіту світового господарства.

8. Розвинуті країни спеціалізуються переважно на видобувній промисловості, а країни, що розвиваються – на виробництві наукомісткої продукції.

9. Міжнародна кооперація виробництва – процес формування стійких виробничих зв'язків між підприємствами різних країн, у результаті якого здійснюється спільна діяльність по створенню елементів готової продукції

10. Підрядне кооперування передбачає розмежування виробничих програм між учасниками кооперування, при цьому фірми-партнери зосереджуються на виробництві конкретних видів продукції, чим усувають дублювання виробництва, а також конкуренцію між собою на ринку.

### *Задачі для самостійного розв'язання*

**Задача 1.** Країна Х може виробляти 10 т вугілля або 4 т пшениці, використовуючи одну одиницю ресурсів. Країна У може виробляти 8 т вугілля або 2 т пшениці, використовуючи також одиницю ресурсів: Яка країна буде експортувати пшеницю? Яка країна буде експортувати вугілля?

**Задача 2.** Дві країни А і Б виробляють два товари – велосипеди і тенісні ракетки. Витрати праці (в годинах на одиницю випуску) представлені в таблиці:

Продукти	Країна А	Країна Б
Велосипеди	60 годин	120 годин
Тенісні ракетки	30 годин	40 годин

Яка країна має абсолютну перевагу у виробництві обох товарів? Розрахуйте для кожної країни альтернативні витрати виробництва велосипедів і ракеток. Яка країна має порівняльну перевагу в виробництві велосипедів?

**Задача 3.** На підставі даних, наведених у таблиці, визначте спеціалізацію країни А і країни Б в рамках міжнародного поділу праці на основі порівняльних переваг (альтернативних витрат).

Країна А	90 млн т чорних металів	або 30 тис. м текстилю
Країна Б	100 млн т чорних металів	або 45 тис. м текстилю

### *Тести*

**1. Якщо Франція виготовляє за 1 годину 1 кг сиру або 4 л вина, а Україна – 6 кг сиру або 2 л вина, то:**

- Україна має порівняльну перевагу у виробництві сиру;
- Україна має порівняльну перевагу у виробництві вина;
- Франція має порівняльну перевагу у виробництві сиру;
- правильна відповідь не названа.

**2. Якщо Україна має порівняльну перевагу перед Росією у виробництві металевих труб великого діаметру, то:**

- а) альтернативна вартість виробництва металевих труб в Україні нижча, ніж у Росії;
- б) порівняльна вартість виробництва металевих труб в Україні нижча, ніж у Росії;
- в) собівартість українських труб значно нижча від російських, і Україна отримує значні переваги на російському внутрішньому ринку металопродукції;
- г) Україна буде мати позитивний торговельний баланс у торгівлі трубами з Росією.

### **3. Теорія абсолютних переваг стверджує, що:**

- а) виграш від спеціалізації отримують всі країни;
- б) країна спеціалізується на виробництві тих товарів, за якими вона має менші витрати, ніж інша країна;
- в) спеціалізація кожної країни на виробництві свого товару збільшує світовий продукт;
- г) правильна відповідь відсутня.

### **4. Міжнародний поділ праці – це:**

- а) взаємовідносини між державами при обміні продуктами праці різних галузей виробництва;
- б) форма поділу праці між країнами, за якої збільшення конкуренції однорідного виробництва відбувається на базі диференціації національних виробництв;
- в) об'єднання зусиль виробників декількох країн у випуску певних видів товарів для світового ринку;
- г) суспільно-територіальний поділ праці між країнами, основою якого є економічно вигідна спеціалізація окремих країн і обмін між ними випущеною продукцією.

### **5. До соціально-економічних факторів, що впливають на міжнародний поділ праці належать:**

- а) постійне оновлення асортименту промислових виробів;
- б) виробничий потенціал країни;
- в) чисельність населення;
- г) всі відповіді правильні.

### **6. Конкретними формами міжнародного поділу праці є:**

- а) міжнародна спеціалізація виробництва;
- б) міжнародна торгівля;
- в) міжнародна концентрація капіталів;
- г) усі відповіді правильні.

### **7. Що не можна віднести до факторів спеціалізації окремих країн у межах світової економіки?**

- а) географічне положення;

- б) природно-кліматичні умови;
- в) ресурсні можливості;
- г) історичні традиції;
- д) правильна відповідь відсутня;

**8. Переваги міжнародного поділу праці полягають у тому, що:**

- а) розвинуті країни спеціалізуються на виробництві наукомісткої продукції, а країни, що розвиваються – на добувній промисловості;
- б) кожна країна обирає таку спеціалізацію економіки, яка дає їй змогу найраціональніше використовувати свої ресурси;
- в) завдяки МПП вирівнюється рівень економічного розвитку країн, що втягнуті в орбіту світового господарства;
- г) будь-яка країна світу має можливість отримати фінансову допомогу від міжнародних фінансових організацій.

**9. Автором теорії порівняльних переваг є:**

- а) А.Сміт;
- б) М.Портер;
- в) Е.Хекшер;
- г) Д.Рікардо.

**10. Принцип порівняльних переваг полягає у тому, що:**

- а) країни будуть експортувати ті товари, виробництво яких потребує значних витрат;
- б) у рамках МПП абсолютна перевага буде у тієї країни, яка здатна виробляти більшу кількість одиниць певного товару;
- в) країни будуть експортувати ті товари, альтернативна вартість виробництва яких буде меншою;
- г) країни будуть експортувати ті товари, виробництво яких визначається природними умовами.

### **Тема 3. МІЖНАРОДНА ТОРГІВЛЯ**

***Питання для обговорення на семінарському занятті***

1. Зовнішня торгівля та її функції. Взаємозв'язок зовнішньої та міжнародної торгівлі. Сутність та динаміка міжнародної торгівлі.
2. Товарна структура і географічні напрямки міжнародної торгівлі.
3. Ціноутворення у світовій торгівлі.
4. Форми і методи міжнародної торгівлі.
5. Засоби регулювання міжнародної торгівлі.

### *Питання для самоперевірки знань*

1. Дайте визначення зовнішньої і міжнародної торгівлі. У чому полягають особливості міжнародної торгівлі як форми міжнародних економічних відносин.
2. Які функції виконує зовнішня торгівля?
3. Поясніть вплив експорту і імпорту товарів на основні макроекономічні показники.
4. Які показники можна використовувати для характеристики обсягів, структури, динаміки та результатів міжнародної торгівлі?
5. Охарактеризуйте основні фактори активізації міжнародної торгівлі.
6. Дайте характеристику товарної структури міжнародної (зовнішньої) торгівлі.
7. Які основні зміни відбулись в товарній структурі міжнародної торгівлі?
8. Назвіть основні тенденції в географічній спрямованості міжнародної торгівлі.
9. Охарактеризуйте фактори, що впливають на ціноутворення в міжнародній торгівлі.
10. У чому полягають особливості процесу ціноутворення на світовому ринку?
11. Як класифікуються світові ціни? Коротко охарактеризуйте їх.
12. Що таке базисні умови постачання? Як вони впливають на рівень світових цін?
13. Що таке умови торгівлі? Яким чином їхня зміна впливає на міжнародну торгівлю?
14. Проаналізуйте класифікацію міжнародної торгівлі за різними критеріями.
15. Дайте характеристику торгівлі основними видами послуг на світовому ринку.
16. Охарактеризуйте різновиди зустрічної торгівлі на світовому ринку.
17. Що таке міжнародні торги? Які види міжнародних торгів ви знаєте? Якими є мета і порядок проведення міжнародних торгів?
18. Що таке міжнародна товарна біржа? Систематизуйте різновиди біржових угод.
19. Охарактеризуйте механізм міжнародної аукціонної торгівлі. Назвіть види і способи аукціонних торгів.
20. Які види посередництва використовуються в міжнародній торгівлі? Назвіть основні операції та відповідні види угод в торгівлі через посередників.
21. У чому полягає різниця між політикою протекціонізму та лібералізму? Назвіть їх позитивні і негативні риси.
22. Охарактеризуйте еволюцію і сучасні форми протекціонізму.
23. Назвіть інструменти протекціоністської політики.
24. Розкрийте сутність регулювання міжнародної торгівлі за допомогою тарифів.
25. Дайте визначення мита. Як класифікуються мита?

26. Охарактеризуйте економічні наслідки застосування експортних і імпортних мит?
27. Дайте визначення тарифної квоти.
28. Охарактеризуйте нетарифні методи регулювання міжнародної торгівлі. Які причини використання нетарифних методів обмеження зовнішньої торгівлі?
29. Які методи кількісних обмежень торгівлі вам відомі?
30. Що таке демпінг і яка його роль у міжнародній торгівлі?
31. Яку роль у регулюванні міжнародної торгівлі відіграє СОТ?
32. Охарактеризуйте особливості і проблеми зовнішньої торгівлі України.

### **Темати рефератів**

1. Основні концепції міжнародної торгівлі.
2. Концепція життєвого циклу товарів і сучасна світова торгівля.
3. Роль посередників у міжнародній торгівлі.
4. Особливості міжнародної торгівлі послугами в сучасних умовах.
5. Механізм ціноутворення на світовому ринку.
6. Співвідношення протекціонізму і лібералізму на світовому ринку в сучасних умовах.
7. Методи регулювання сучасної міжнародної торгівлі.
8. Україна на світовому ринку товарів і послуг.
9. Роль СОТ у міжнародній торгівлі та принципи її діяльності.
10. Позитивні та негативні наслідки приєднання України до СОТ.
11. Проблеми інтеграції України у світові товарні ринки.
12. Конкурентоспроможність українських товарів і послуг на світових ринках і засоби її підвищення.

### **Література для обговорення**

1. Артёмова А.В., Ланчинська В.М. Сучасний стан і тенденції розвитку міжнародної торгівлі. *Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг*. 2017. Вип.1. С.159-166. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/esprstp\\_2017\\_1\\_17](http://nbuv.gov.ua/UJRN/esprstp_2017_1_17)
2. Бабан Т.О. Торгівля як одна з провідних форм міжнародних економічних відносин України. *Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка*. 2017. Вип.182. С.97-104. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vkhdtusg\\_2017\\_182\\_12](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vkhdtusg_2017_182_12)
3. Бабенко В.О., Сідоров В.І., Фірсанова В.О., Бондаренко М.І. Дослідження розвитку інтеграційних процесів у глобальній системі міжнародної торгівлі. *Вісник соціально-економічних досліджень*. 2018. №1. С.36-48. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vsed\\_2018\\_1\\_6](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vsed_2018_1_6)
4. Біда М. Б. Неоднорідний вплив міжнародної торгівлі на економічне зростання регіонів світу. *Вісник Одеського національного університету. Серія: Економіка*. 2014. Т.19. Вип.2(1). С.61-64. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vonu\\_econ\\_2014\\_19\\_2\(1\)\\_15](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vonu_econ_2014_19_2(1)_15)

5. Біленко Ю.І. Теорії міжнародної торгівлі та українська економіка у глобальному поділі праці. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2012. Вип.110(1). С.69-71. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/apmv\\_2012\\_110\(1\)\\_21](http://nbuv.gov.ua/UJRN/apmv_2012_110(1)_21)
6. Білоусько Т.Ю. Міжнародна торгівля як фактор підвищення глобальної конкурентоспроможності України. *Вісник ХНАУ. Серія: Економічні науки*. 2018. №2. С.233-241. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vkhnau\\_ekon\\_2018\\_2\\_26](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vkhnau_ekon_2018_2_26)
7. Білорус О.Г., Власов В.І. Нові закономірності та тенденції розвитку міжнародної торгівлі в глобальній економіці. *Фінанси України*. 2018. №12. С.7-30. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fu\\_2018\\_12\\_3](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fu_2018_12_3)
8. Власов В.І. Хвилі міжнародної торгівлі та особливості її розвитку. *Гілея: науковий вісник*. 2017. Вип.117. С.71-76. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/gileya\\_2017\\_117\\_20](http://nbuv.gov.ua/UJRN/gileya_2017_117_20)
9. Гордєєва Т.Ф. Інтенсивність міжнародної торгівлі як індикатор ступеня міжнародної торговельної інтеграції. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Економіка і менеджмент*. 2017. Вип.27(1). С.27-32. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu\\_eim\\_2017\\_27\(1\)\\_8](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_eim_2017_27(1)_8)
10. Дербеньова Я.В. Сутність і зміст зон вільної торгівлі в сучасних міжнародних відносинах. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Економіка і менеджмент*. 2017. Вип.25(1). С.16-19. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu\\_eim\\_2017\\_25\(1\)\\_5](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_eim_2017_25(1)_5)
11. Дзюбановська Н.В. Систематизація теорій міжнародної торгівлі як базис для її вимірювання. *Вісник Одеського національного університету. Серія: Економіка*. 2016. Т.21. Вип.8. С.22-25. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vonu\\_ekon\\_2016\\_21\\_8\\_6](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vonu_ekon_2016_21_8_6)
12. Дзюбановська Н.В. Щодо питання вимірювання міжнародної торгівлі країн: основні методи і прийоми. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Економіка і менеджмент*. 2016. Вип.22. С.204-206. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu\\_eim\\_2016\\_22\\_46](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_eim_2016_22_46)
13. Доленко Л.Х., Переяславська В.О. Особливості розвитку світової торгівлі в контексті сучасних теорій міжнародної торгівлі. *Вісник Одеського національного університету. Серія: Економіка*. 2018. Т.23. Вип.5. С.17-19. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vonu\\_ekon\\_2018\\_23\\_5\\_5](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vonu_ekon_2018_23_5_5)
14. Дубовик Т.В., Гамова І.В. Міжнародна електронна торгівля. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2018. Вип17(1). С.51-55. [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcg\\_2018\\_17\(1\)\\_13](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcg_2018_17(1)_13)
15. Жалба І.О., Собчук Н.В. Стан міжнародної торгівлі на сучасному етапі розвитку економіки України. *Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Економічні науки*. 2018. Вип.1-2. С.79-83. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vchtei\\_2018\\_1-2\\_12](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vchtei_2018_1-2_12)
16. Зіміна А.І. Тенденції розвитку глобалізації міжнародної торгівлі. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2012. Вип.110(1). С.90-95. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/apmv\\_2012\\_110\(1\)\\_24](http://nbuv.gov.ua/UJRN/apmv_2012_110(1)_24)

17. Камінська Т.М. Місце України у міжнародній торгівлі послугами. *Економічна теорія та право*. 2019. №1. С.27-41. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnyua\\_etp\\_2019\\_1\\_4](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnyua_etp_2019_1_4)
18. Капцош В.Я. Стан та особливості розвитку інтернет-торгівлі товарами в міжнародному вимірі. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2017. Вип.13(1). С.115-119 URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcg\\_2017\\_13\(1\)\\_26](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcg_2017_13(1)_26)
19. Квач Я., Грималюк А. Еволюція міжнародної торгівлі. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2017. №4. С.47-56. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/uazt\\_2017\\_4\\_6](http://nbuv.gov.ua/UJRN/uazt_2017_4_6)
20. Ковтун Т.Д., Магалова В.А. Сучасний стан і перспективи розвитку міжнародної торгівлі товарами. *Бізнес Інформ*. 2018. №3. С.101-107. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf\\_2018\\_3\\_16](http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2018_3_16)
21. Коляда О.В., Райчева А.О. Зовнішня торгівля України як чинник розвитку міжнародних економічних відносин. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2019. Вип.24(2). С.78-82. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcg\\_2019\\_24\(2\)\\_17](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcg_2019_24(2)_17)
22. Мангушев Д.В., Тимків Н.Я. Аналіз сучасного стану міжнародної торгівлі послугами України. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер.: Економічні науки*. 2016 Вип.16(4). С.30-33. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu\\_en\\_2016\\_16\(4\)\\_8](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_en_2016_16(4)_8)
23. Огіда П.П. СОТ: нетарифні методи регулювання міжнародної торгівлі та їх наслідки. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2014. Вип. 118(2). С.211-217. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/apmv\\_2014\\_118\(2\)\\_27](http://nbuv.gov.ua/UJRN/apmv_2014_118(2)_27)
24. Осацька Ю.Є., Зінченко О.М. Міжнародна торгівля: сучасний стан та перспективи розвитку. *Молодий вчений*. 2016. №12. С.814-817. [http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv\\_2016\\_12\\_196](http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2016_12_196)
25. Панченко В.Г. Виклики міжнародній торгівлі в умовах де-глобалізації світової економіки: діалектика протекціонізму і вільної торгівлі. *Економіка та держава*. 2017. №10. С.28-33.
26. Панченко В.Г. Вплив еволюційних змін у теорії міжнародної торгівлі на економічну політику країн. *Економіка та держава*. 2017. №9. С.52-57.
27. Пасемко Г.П., Бага Л.Г., Довгаль С.В. Державне регулювання міжнародної торгівлі в умовах глобалізації. *Вісник ХНАУ. Серія: Економічні науки*. 2018. №2. С.226-232. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vkhnau\\_ekon\\_2018\\_2\\_25](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vkhnau_ekon_2018_2_25)
28. Платонова І.О. Експорт як чинник економічного зростання України в умовах міжнародної інтеграції. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2019. Вип.24(3). С.37-41. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcg\\_2019\\_24\(3\)\\_9](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcg_2019_24(3)_9)

29. Румянцев А.П. Тенденції розвитку міжнародної торгівлі послугами. *Стратегія розвитку України*. 2017. №1. С.17-20. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/sru\\_2017\\_1\\_6](http://nbuv.gov.ua/UJRN/sru_2017_1_6)

30. Стефанків О.М., Данилишин В.І. Вплив міжнародної торгівлі на національну економіку. *Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2018. Вип.3. С.18-22. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/evzdia\\_2018\\_3\\_5](http://nbuv.gov.ua/UJRN/evzdia_2018_3_5)

31. Філіпенко А.С. Особливості міжнародного регулювання торгівлі послугами. *Стратегія розвитку України*. 2016. №1. С.3-11. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/sru\\_2016\\_1\\_3](http://nbuv.gov.ua/UJRN/sru_2016_1_3)

### ***Завдання для самостійної роботи***

#### ***Визначте терміни і поняття***

Міжнародна торгівля; зовнішня торгівля; експорт; імпорт; чистий експорт; зовнішньоторговельний оборот; торговий баланс; сальдо торгового балансу; фізичний обсяг торгівлі; ціна FOB; ціна CIF, товарна структура міжнародної торгівлі; географічна структура міжнародної торгівлі; інституційна структура торгівлі; світова ціна; довідкові ціни; статистичні зовнішньоторговельні ціни; контрактні ціни; трансфертні ціни; зовнішньоторговельні знижки; знижка продавця; знижка для ексклюзивного імпортера; «сконто»; знижка традиційному партнеру (бонусна); знижка за закупку позасезонного товару; базисні умови постачання; ІНКОТЕРМС; індекс «умови торгівлі»; реекспорт; реімпорт; пасивний експорт; активний експорт; непрямий експорт; прямий експорт; фрахт; рентинг; хайринг; лізинг; зустрічна торгівля; компенсаційні угоди; операції з давальницькою сировиною; міжнародні торги (тендер); міжнародна товарна біржа; міжнародний товарний аукціон; міжнародний ярмарок; простий посередник (брокер); повірник; торговий агент; комісіонер; консигнатор; дистриб'ютор; дилер; протекціонізм; лібералізм; мито; експортне мито; імпортне мито; транзитне мито; специфічне мито; адвалорне мито; преференційне мито; договірне мито; генеральне мито; антидемпінгове мито; компенсаційне мито; митний тариф; квотування; кількісні обмеження; експортна квота; імпортна квота; ембарго; ліцензування; експортна ліцензія; імпортна ліцензія; «добровільне» обмеження експорту; демпінг; кліринг; державна монополія зовнішньої торгівлі; Світова організація торгівлі (СОТ).

#### ***Визначте правильні і неправильні твердження. Обґрунтуйте свою точку зору.***

1. Міжнародна торгівля – це торгівля якої-небудь країни з іншими країнами, що складається з оплачуваного ввозу (імпорту) і оплачуваного вивозу (експорту) товарів.

2. Експорт, збільшуючи кількість товарів на внутрішньому ринку, приводить до скорочення витрат на виробництво усередині країни.

3. Вартість світового експорту завжди менша від вартості світового імпорту на розмір витрат для перевезення і страхування вантажів, оскільки для



вартісної оцінки експорту використовується база цін CIF, а для оцінки імпорту використовується ціна FOB.

4. Світові ціни – ціни великих експортно-імпортних угод, що укладені в провідних центрах світової торгівлі.

5. Знижка «сконто» надається у випадку здійснення імпортером повної чи часткової передоплати, а також за негайний платіж по рахунку.

6. Торгові агенти купують товар у виробників (експортерів) і перепродують його.

7. Протекціонізм забезпечує свободу у зовнішньоекономічних зв'язках.

8. Генеральні мита використовуються частіше для оподаткування сировинних товарів.

9. Специфічні мита використовуються на товари з країн, торгові відносини з якими не передбачають режим найбільшого сприяння в торгівлі.

10. СОТ – міжнародна організація, яка вступила в силу 1.01.1995 року з метою лібералізації міжнародної торгівлі та регулювання торгово-політичних відносин країн-членів.

### *Задачі для самостійного розв'язання*

**Задача 1.** Попит і пропозиція на ринку радіоприймачів США має наступну динаміку:

Ціна, дол. США	Обсяг попиту, млн шт.	Обсяг пропозиції, млн шт.
5	5	2
10	4	3
15	3	4
20	2	5

Попит і пропозиція на ринку радіоприймачів в Японії мають таку динаміку:

Ціна, дол. США	Обсяг попиту, млн шт.	Обсяг пропозиції, млн шт.
5	2,5	1
10	2	3
15	1,5	5
20	1	7

Припустимо, що між цими країнами здійснюється вільна торгівля. Яка буде рівноважна ціна на радіоприймачі? Яка країна буде експортувати радіоприймачі в іншу країну? Який буде обсяг експорту? Припустимо, що США ввели імпортне мито в розмірі 10 дол. на кожен радіоприймач. Що станеться з об'ємом експорту і імпорту?

**Задача 2.** Невелика країна імпортує товар X. Світова ціна цього товару дорівнює 30 доларів. Крива внутрішньої пропозиції товару X у цій країні визначається рівнянням:  $Q_s = 650 + 3P$ , а рівняння кривої попиту має вигляд:

$Q_d = 1050 - 5P$ . Припустимо, що країна ввела специфічний митний тариф в розмірі 10 за кожну одиницю товару X. Розрахуйте вплив митного тарифу на: а) добробут споживачів; б) доходи виробників; в) дохідну частину державного бюджету; г) добробут країни в цілому.

**Задача 3.** У таблиці наведено витрати на виробництво сиру і трикотажу в Росії і Німеччині такі:

	Росія	Німеччина
Сир (кг на годину)	5	1
Трикотаж (кв. м за год.)	1	3

Визначте: а) у виробництві якого товару мають переваги Росія та Німеччина? Який тип переваги має місце? б) підрахуйте (в годинах) вигоду від міжнародної торгівлі відповідно Росії і Німеччини, якщо обмінюють 5 кг сиру на 3 кв. м трикотажу.

**Задача 4.** Функція пропозиції телевізорів в Німеччині  $P_s = 5 + 0,5Q$ . Попит на телевізори на внутрішньому ринку описується як  $Q_d = 1000 - 2P$ . Знайдіть величину імпорту, якщо ціна телевізора на внутрішньому ринку  $P=200$ . Як скоротиться імпорт, якщо буде введена мито в розмірі 10?

**Задача 5.** Країна А і країна В збираються утворити зону вільної торгівлі. До цього країна А імпортувала 10 тис. мобільних телефонів з третіх країн по 100 дол. кожен, який обкладається митом 30 дол. за одиницю. Витрати виробництва подібних телефонів в країні В склали 110 дол., в країні А – 130 дол. Визначте: а) якою буде для країни А ціна переорієнтації її зовнішньої торгівлі на країну В після створення зони вільної торгівлі? б) На скільки повинен збільшитися обсяг імпорту країни А, щоб компенсувати витрати, викликані цією переорієнтацією?

**Задача 6.** В якому з наведених нижче в таблиці випадків можна сказати, що фірма практикує демпінг на зовнішніх ринках:

Показники	Японська фірма	Південнокорейська фірма	Китайська фірма
Середні витрати	20	20	20
Ціна товару на внутрішньому ринку	20	23	19
Експортна ціна	22	22	19
Ціна товару в Європі	25	24	23
Ціна товару в США	24	24	23
Ціна товару в Росії	26	25	24

### *Тести*

**1. Якщо ціни експорту збільшилися в порівнянні з цінами імпорту, то мова йде:**

- а) про поліпшення умов торгівлі;
- б) про погіршення умов торгівлі;
- в) про відсутність впливу на умови торгівлі;
- г) правильна відповідь відсутня.

**2. До різновидів зустрічної торгівлі належать:**

- а) реекспорт та реімпорт;
- б) оренда машин та устаткування;
- в) переробка давальницької сировини;
- г) сервісне обслуговування.

**3. Посередники, які шукають партнерів і підписують контракти за рахунок постачальників, але від свого імені:**

- а) торгові агенти;
- б) повірники;
- в) комісіонери;
- г) дистриб'ютори.

**4. До нетарифних методів регулювання зовнішньої торгівлі належать:**

- а) мита, субсидії, квотування, страхування;
- б) квотування, субсидії, ліцензії;
- в) угоди, ембарго, квоти, мито;
- г) правильна відповідь відсутня.

**5. Сальдо торгового балансу буде від'ємним, якщо:**

- а) країна продає товари за кордон більшої вартості, ніж купує там;
- б) країна купує за кордоном товари більшої вартості, ніж туди продає;
- в) країна більше вкладає капіталу за кордон, ніж звідти отримує;
- г) державні витрати перевищують податкові надходження;
- д) правильна відповідь відсутня.

**6. Основними видами послуг, що пропонуються на світовому ринку, не є:**

- а) рентинг;
- б) фрахт;
- в) лізинг;
- г) туризм;
- д) правильна відповідь відсутня.

**7. До тарифних методів регулювання зовнішньої торгівлі належать:**

- а) мита, субсидії та квоти;

- б) мита, квотування, ліцензії;
- в) мита та тарифні квоти;
- г) правильна відповідь відсутня.

### **8. Яке з положень правильне?**

- а) економічний добробут країни в умовах вільної міжнародної торгівлі завжди нижчий, ніж при встановленні імпортного мита;
- б) мета встановлення імпортного мита – скоротити імпорт, щоб захистити національні галузі і робочі місця від іноземної конкуренції;
- в) встановлення митних зборів стимулює внутрішнє споживання в країні;
- г) правильна відповідь відсутня.

### **9. Адвалорний порядок встановлення ставок мита означає:**

- а) розрахунок сезонного мита;
- б) розрахунок у процентах від митної вартості товарів;
- в) розрахунок у грошових одиницях за фізичну одиницю продукції;
- г) правильна відповідь відсутня.

### **10. Компенсаційні мита:**

- а) застосовуються при ввозі на митну територію товарів за ціною, що істотно нижче їхньої конкурентної ціни в країні експорту і якщо це зниження загрожує заподіяти шкоду вітчизняним виробникам подібних товарів;
- б) використовуються для оподаткування сировинних товарів;
- в) використовуються у випадку ввозу на митну територію товарів, при вивозі чи виробництві яких прямо чи побічно використовувалися дотації;
- г) правильна відповідь відсутня.

## **Тема 4. МІЖНАРОДНИЙ РУХ КАПІТАЛУ**

### ***Питання для обговорення на семінарському занятті***

1. Причини, сутність і форми міжнародного руху капіталу.
2. Показники міжнародного руху капіталу.
3. Поняття, функції та структура світового фінансового ринку.
4. Міжнародний кредит і його роль у світовій економіці.
5. Сучасні особливості міжнародної міграції капіталу. Основні параметри інвестиційного клімату.

### ***Питання для самоперевірки знань***

1. Що ви розумієте під міжнародним рухом капіталу? Чим відрізняється міжнародна міграція капіталу від міжнародної торгівлі?
2. Охарактеризуйте етапи виникнення і розвитку міжнародного руху капіталу.
3. Які чинники обумовлюють перетворення закордонного інвестування в головну форму сучасних МЄВ?

4. Назвіть основні причини міжнародного руху капіталу.
5. Охарактеризуйте основні фактори, що активізують міжнародний рух капіталу.
6. Проаналізуйте форми міжнародного руху капіталу.
7. Поясніть відмінність підприємницького та позичкового капіталу.
8. Чим прямі інвестиції відрізняються від портфельних?
9. Яку роль відіграє міжнародна міграція капіталу в розвитку світового господарства? Дайте характеристику соціально-економічних наслідків вивозу капіталу для його експортерів і імпортерів.
10. Розмежуйте абсолютні та відносні показники міжнародного руху капіталу.
11. Що таке світовий фінансовий ринок? Охарактеризуйте його функції та основні передумови створення.
12. Назвіть структурні елементи світового фінансового ринку.
13. Охарактеризуйте функціональну структуру світового фінансового ринку.
14. Проаналізуйте інституціональну структуру світового фінансового ринку.
15. Які особливості валютної структури світового фінансового ринку?
16. Дайте характеристику провідним світовим фінансовим центрам?
17. Якими є ключові тенденції розвитку світового фінансового ринку?
18. Яку роль грають ТНК в експорті капіталу?
19. Охарактеризуйте суть, суб'єкти та функції міжнародного кредиту.
20. Проаналізуйте види міжнародного кредиту за різними критеріями.
21. Які нові форми кредитування використовуються на міжнародному кредитному ринку?
22. Назвіть характерні риси сучасного стану міжнародної міграції капіталу.
23. Виділіть сучасні тенденції міжнародного руху капіталу.
24. Що таке інвестиційний клімат? Назвіть основні складового інвестиційного клімату.
25. Яким чином може бути поліпшений інвестиційний клімат на Україні?
26. Яку небезпеку для країни може мати великий зовнішній борг?
27. Назвіть основні міжнародні валютно-фінансові організації. Чи є розходження в їхніх функціях?
28. Яку роль відіграють міжнародні валютно-кредитні та фінансові організації у процесах міжнародного кредитування?
29. У діяльності яких міжнародних валютно-фінансових організацій бере участь Україна?

### ***Теми рефератів***

1. Соціально-економічні наслідки міжнародної міграції капіталу.
2. Роль іноземних інвестицій в розвитку економіки приймаючої країни.
3. Вплив глобалізації на тенденції міжнародного інвестування.

4. Регіональні особливості залучення прямих іноземних інвестицій в умовах глобалізації.
5. Регулювання міжнародного інвестування на національному і міжнародному рівнях.
6. Масштаби і роль ТНК у міжнародних інвестиційних процесах.
7. Масштаби та динаміка залучення іноземних інвестицій в Україну.
8. Ефективність використання іноземних інвестицій в Україні.
9. Шляхи покращення інвестиційного клімату в Україні.
10. Міжнародна інвестиційна діяльність України.
11. Міжнародний кредит як вираження інтернаціоналізації фінансово-кредитної сфери.
12. Диверсифікація сучасних форм міжнародного кредитування.
13. Сучасний ринок єврокредитів: особливості та закономірності розвитку.
14. Проблема зовнішньої заборгованості та шляхи її вирішення.
15. Співробітництво України з міжнародними валютно-фінансовими організаціями.
16. Роль Паризького і Лондонського клубів кредиторів у вирішенні проблем зовнішньої заборгованості країн.

#### *Література для обговорення*

1. Богдан Т.П. Трансформація національної системи контролю руху капіталів в умовах реформування міжнародної фінансової архітектури. *Фінанси України*. 2013. №7. С.18-32. [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fu\\_2013\\_7\\_4](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fu_2013_7_4)
2. Боришкевич О. Міжнародний рух капіталу та проблеми зовнішньої заборгованості. *Вісник Національного банку України*. 2012. №10. С.40-47. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnbu\\_2012\\_10\\_20](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnbu_2012_10_20)
3. Бухало О.В. Особливості залучення прямих іноземних інвестицій в економіку України. *Вісник ХНАУ. Серія: Економічні науки*. 2018. №1. С.169-183. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vkhнау\\_ekon\\_2018\\_1\\_21](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vkhнау_ekon_2018_1_21)
4. Геращенко С.О., Колотило М.Б. Прямі іноземні інвестиції в Україні в умовах інтеграції у світове господарство. *Економічний вісник Національного гірничого університету*. 2018. №1. С.60-68. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/evngu\\_2018\\_1\\_9](http://nbuv.gov.ua/UJRN/evngu_2018_1_9)
5. Димитров В.І. Сучасні тенденції прямих іноземних інвестицій в умовах глобалізації економіки. *Соціально-гуманітарний вісник*. 2019. Вип.26-27. С.136-137. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/sochumj\\_2019\\_26-27\\_55](http://nbuv.gov.ua/UJRN/sochumj_2019_26-27_55)
6. Доліновська О. Міжнародний кредит: економічна природа, сутність та види. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка*. 2011. Вип 128. С.51-55. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKNU\\_Ekon\\_2011\\_128\\_15](http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKNU_Ekon_2011_128_15)
7. Заплітна Т.В., Кудінова Д.І. Стратегії та особливості діяльності міжнародних кредитно-фінансових організацій в Україні. *Економіка та управління на транспорті*. 2018. Вип.6. С.132-137. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/eut\\_2018\\_6\\_21](http://nbuv.gov.ua/UJRN/eut_2018_6_21)

8. Касич А.О., Анурова-Приходько І.О. Рух прямих іноземних інвестицій в Україну через призму глобальних тенденцій. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. №2. С.5-9.

9. Касянок К.Г. Міжнародний досвід залучення прямих іноземних інвестицій в умовах фінансових дисбалансів. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2018. Вип. 18(2). С.38-44. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcg\\_2018\\_18\(2\)\\_10](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcg_2018_18(2)_10)

10. Ковальчук Т. Міжнародний валютний фонд: фінансовий кредитор чи політико-економічний поневолювач? *Україна-Європа-Світ. Міжнародний збірник наукових праць. Серія: Історія, міжнародні відносини*. 2017. Вип.20. С.230-239. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ues\\_2017\\_20\\_28](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ues_2017_20_28)

11. Койло В.В. Сучасний стан та вплив міжнародного кредиту на економічний розвиток України. *Вісник Одеського національного університету. Серія: Економіка*. 2017. Т.22. Вип.6. С.142-147. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vonu\\_econ\\_2017\\_22\\_6\\_31](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vonu_econ_2017_22_6_31)

12. Колобердянко І.І., Орлова І.О. Роль прямих іноземних інвестицій в нових індустріальних країнах (Китай, Південна Корея, Сінгапур, Гонконг). *Вісник Запорізького національного університету. Економічні науки*. 2017. №4. С.116-122. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vznu\\_eso\\_2017\\_4\\_18](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vznu_eso_2017_4_18)

13. Крук В.В., Федорчук О.С. Аналіз ефективності залучення та використання прямих іноземних інвестицій в Україні. *Збірник наукових праць Університету державної фіскальної служби України*. 2018. №1. С.90-103. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpnudps\\_2018\\_1\\_9](http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpnudps_2018_1_9)

14. Кузнєцова Н.В. Ринок міжнародних синдигованих кредитів в Україні: аналіз структури та динаміки розвитку. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2018. Вип.19(2). С.57-61. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcg\\_2018\\_19\(2\)\\_14](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcg_2018_19(2)_14)

15. Лютік О.М., Лисак Д.С. Вплив кредитів міжнародних фінансових організацій на фінансову політику України. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2018. Вип.3(2). С.65-69. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/PSPE\\_print\\_2018\\_3\(2\)\\_13](http://nbuv.gov.ua/UJRN/PSPE_print_2018_3(2)_13)

16. Марчук В.П. Міжнародний рух капіталу та зовнішній борг в умовах трансформації національної економіки України. *Фінансовий простір*. 2014. №2. С.81-90. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fin\\_pr\\_2014\\_2\\_12](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fin_pr_2014_2_12)

17. Мелещенко А.І., Ситніков М.М. Міжнародний рух капіталу та економічні ризики України в умовах фінансових криз. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. №11. С.555-59.

18. Мельник Т.М., Касянок К.Г. Проблеми залучення та використання міжнародних інвестицій в економіці України. *Маркетинг і менеджмент інновацій*. 2017. №1. С.253-270. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mimi\\_2017\\_1\\_25](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mimi_2017_1_25)

19. Михайлов А.М., Ярошенко В.О., Прокопенко О.О. Динаміка та структура прямих іноземних інвестицій в Україні. *Вісник ХНАУ. Серія:*

- Економічні науки.* 2017. №3. С.273-280. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vkhnau\\_ekon\\_2017\\_3\\_33](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vkhnau_ekon_2017_3_33)
20. Мозговий О., Малащук Д. Сучасна парадигма функціонування світового фінансового ринку. *Міжнародна економічна політика.* 2016. №1. С.29-51. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Мер\\_2016\\_1\\_4](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Мер_2016_1_4)
21. Новицький В.А. Аналіз стану використання кредитних ресурсів міжнародних фінансових організацій в Україні. *Економічний вісник. Серія: Фінанси, облік, оподаткування.* 2017. Вип.1. С.147-153. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/ehsfat\\_2017\\_1\\_21](http://nbuv.gov.ua/UJRN/ehsfat_2017_1_21)
22. Оришечко-Бартоха Т.А., Шльончак В.В. Міжнародний досвід контролю за рухом капіталу та рекомендації для України. *Актуальні проблеми міжнародних відносин.* 2012. Вип.110(1). С.162-164. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/apmv\\_2012\\_110\(1\)\\_40](http://nbuv.gov.ua/UJRN/apmv_2012_110(1)_40)
23. Репко М., Кашко О., Піонтківська І. Міжнародний досвід лібералізації руху капіталу. *Вісник Національного банку України.* 2016. №235. С.26-42. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnbu\\_2016\\_235\\_4](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnbu_2016_235_4)
24. Ринейська Л.С. Співробітництво України з міжнародними фінансовими організаціями в умовах інтеграції у світовий економічний простір. *Ефективна економіка.* 2017. №5. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=5595>
25. Рощина Н.В., Борданова Л.С., Мілько І.В. Особливості залучення прямих іноземних інвестицій в економіку України. *Економічний вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут».* 2017. №14. С.126-132. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/evntukpi\\_2017\\_14\\_21](http://nbuv.gov.ua/UJRN/evntukpi_2017_14_21)
26. Руденко-Сударєва Л.В., Шевченко Ю.А. Ефективність міжнародного інвестування ТНК у глобальному економічному середовищі. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Економіка і менеджмент.* 2019. Вип.35. С.4-11. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu\\_eim\\_2019\\_35\\_3](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_eim_2019_35_3)
27. Сідак В.С., Москов В.А. Технології блокчейн в економіці України як механізм захисту прямих іноземних інвестицій. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Економіка і менеджмент.* 2019. Вип.36. С.65-69. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu\\_eim\\_2019\\_36\\_11](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_eim_2019_36_11)
28. Ткаленко С. І. Тенденції міжнародного ринку капіталів в сучасних умовах розвитку світової економіки. *Проблеми і перспективи розвитку підприємництва.* 2017. №1. С.103-108. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/piprp\\_2017\\_1\\_18](http://nbuv.gov.ua/UJRN/piprp_2017_1_18)
29. Хома І.Б., Батюк М.С. Особливості функціонування криптовалют та перспективи їхнього розвитку на світових фінансових ринках. *Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії.* 2018. Вип.2. С.128-133. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/evzdia\\_2018\\_2\\_27](http://nbuv.gov.ua/UJRN/evzdia_2018_2_27)
30. Хомутенко Л.І., Васильчук А.Ю. Особливості розвитку міжнародного руху капіталу на сучасному етапі. *Економічний простір.* 2016. №113. С.5-14. [http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecpros\\_2016\\_113\\_3](http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecpros_2016_113_3)



31. Циганов С.А. Сучасні тенденції структурних трансформацій світового фінансового ринку в умовах глобалізації. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2014. Вип.11891). С.124-133. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/apmv\\_2014\\_118\(1\)\\_14](http://nbuv.gov.ua/UJRN/apmv_2014_118(1)_14)

32. Чурута І. Галузева і територіальна структура прямих іноземних інвестицій в економіку України. *Науковий вісник [Одеського національного економічного університету]*. 2018. №3. С.189-203. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nv\\_2018\\_3\\_16](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nv_2018_3_16)

33. Шевченко В. Ризики міжнародного руху капіталу в умовах глобальної нестабільності. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка*. 2013. Вип.135. С.18-22. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKNU\\_Ekon\\_2013\\_135\\_7](http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKNU_Ekon_2013_135_7)

34. Шлапак А.В. Світовий фінансовий ринок в умовах глобалізації економіки. *Інтелект XXI*. 2017. №2. С.53-61. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/int\\_XXI\\_2017\\_2\\_9](http://nbuv.gov.ua/UJRN/int_XXI_2017_2_9)

### ***Завдання для самостійної роботи*** ***Визначте терміни і поняття***

Міжнародний рух капіталу; вивіз капіталу; підприємницький капітал; позичковий капітал; прями інвестиції; портфельні інвестиції; країна базування; приймаюча країна; ввіз капіталу; міжнародний кредит; пільговий кредит; дар; міжнародна економічна допомога; фінансова допомога; матеріальна допомога; абсолютні показники міжнародного руху капіталу; відносні показники міжнародного руху капіталу; імпорт капіталу; експорт капіталу; світовий фінансовий ринок; кредитор; позичальник; посередник; функціональна структура світового ринку капіталів; грошовий ринок; ринок капіталу; інституціональна структура світового фінансового ринку; географічна структура світового фінансового ринку; валютна структура світового фінансового ринку; обліковий ринок; міжбанківський ринок; валютний ринок; світовий ринок позичкових капіталів; вторинний ринок; біржовий ринок; позабіржовий ринок; міжнародний ринок валюти; євроринок; міжнародні фінансові центри; фінансовий кредит; пов'язаний кредит; комерційний кредит; банківський кредит; інвестиційний кредит; проміжний кредит; забезпечений кредит; бланковий кредит; товарний кредит; валютний кредит; єврокредит; вексельний кредит; форфейтинг; компенсаційні угоди; факторинг; облігаційні позики; єврооблігації; «ролл-оверний» кредит; кредит «стенд-бай»; синдіковані позики; інвестиційний клімат; параметри інвестиційного клімату; МВФ; розширене кредитування; розширене фінансування; Група Світового банку; Міжнародний банк реконструкції і розвитку (МБРР); Міжнародна асоціація розвитку; Багатостороннє агентство гарантії інвестицій; Міжнародний центр з врегулювання інвестиційних суперечок. механізм розширеного кредитування; Європейський банк реконструкції і розвитку (ЄБРР); Міжнародна фінансова корпорація; ЛІБОР; Лондонський клуб; Паризький клуб.

***Визначте правильні та неправильні твердження. Обґрунтуйте свою точку зору.***

1. Міжнародний рух капіталу приводить до формування іноземної власності чи інших форм зобов'язань, що надають право на систематичне одержання прибутку.
2. Одним із основних факторів, що активізують міжнародний рух капіталу, є різні форми політичного устрою країни.
3. Причиною, яка спонукає власників капіталу до його експорту, є залучення додаткових валютних ресурсів.
4. Прямі іноземні інвестиції – це система економічних відносин між кредиторами і позичальниками різних країн із приводу надання, використання і погашення позичок разом з відсотками.
5. Уряду найвигідніше залучення інвестицій у вигляді портфельних інвестицій.
6. Міжнародні фінансові центри акумулюють і розподіляють по всьому світу фінансові ресурси.
7. На грошовому ринку запозичення відбуваються на тривалі терміни і використовуються для фінансування капітальних вкладень.
8. Інституціональна структура відображає рух фінансів між країнами та регіонами світу через міжнародні фінансові центри.
9. «Рол-оверний» кредит – це кредит із процентною ставкою, що змінюється.
10. Надмірне залучення міжнародних кредитів і їхнє неефективне використання не може підірвати платоспроможність позичальників.

***Тести***

- 1. До абсолютних показників міжнародної міграції капіталу не відноситься:**
  - а) обсяг імпорту капіталу;
  - б) чистий експорт капіталу;
  - в) сума залучених іноземних інвестицій на душу населення;
  - г) кількість підприємств з іноземним капіталом;
  - д) правильна відповідь відсутня.
- 2. Прямі іноземні інвестиції - це:**
  - а) вкладення капіталу в іноземні цінні папери;
  - б) вкладення капіталу з метою отримання прибутку та економічного інтересу резидентами однієї країни у резидентів іншої країни;
  - в) вкладення капіталу з метою отримання прибутку та забезпечення контролю інвестора над об'єктом інвестування;
  - г) правильна відповідь відсутня.
- 3. Світовий грошовий ринок включає:**
  - а) кредитний ринок;
  - б) ринок цінних паперів;

- в) міжбанківський ринок;
- в) ринок грантів і субсидій.

**4. Однією із причин вивозу капіталу є:**

- а) збільшення зовнішнього боргу країни;
- б) міжнародний поділ праці і кооперація виробництва;
- в) відносне перенагроюдження капіталу в країнах-експортерах;
- г) існування світового ринку та міжнародної конкуренції;
- д) всі відповіді правильні.

**5. Яке з положень характеризує портфельні інвестиції?**

- а) вкладення капіталу в акції зарубіжних компаній з метою одержання доходу;
- б) купівля контрольного пакету акцій іноземних підприємств;
- в) вкладення капіталу з метою отримання прибутку та забезпечення контролю інвестора над об'єктом інвестування;
- г) відкриття за кордоном дочірніх компаній ТНК.

**6. Світовий ринок капіталів включає:**

- а) міжбанківський ринок;
- б) ринок цінних паперів;
- в) обліковий ринок;
- г) валютний ринок.

**7. На створенні офшорних компаній спеціалізуються такі міжнародні фінансові центри:**

- а) Берлін, Франкфурт-на-Майні, Люксембург;
- б) Токіо, Сінгапур, Гонконг, Москва;
- в) Панама, Багами, Бермуди;
- г) Панама, Бахрейн, Люксембург, Вашингтон.

**8. Однією із причин імпорту капіталу є:**

- а) збільшення зовнішнього боргу країни;
- б) прагнення одержати вільний доступ до джерел сировини;
- в) стимулювання збуту продукції;
- г) отримання кваліфікованої робочої сили;
- д) всі відповіді правильні.

**9. Елементами функціональної структури світового ринку позичкових капіталів є:**

- а) світовий ринок грошей і світовий ринок капіталів;
- б) позичальники, кредитори, професійні посередники;
- в) основні міжнародні фінансові центри;
- г) євроринок валюти;
- д) всі відповіді правильні.

**10. Формами закордонних капіталовкладень не є:**

- а) придбання частки участі у місцевому капіталі, створення спільних підприємств;
- б) надання позик іноземним суб'єктам;
- в) придбання акцій, емітованих іноземними суб'єктами;
- г) бартерний обмін з іноземним суб'єктом.

**Тема 5. МІЖНАРОДНА МІГРАЦІЯ РОБОЧОЇ СИЛИ***Питання для обговорення на семінарському занятті*

1. Сутність, причини і види міжнародної трудової міграції.
2. Етапи розвитку міжнародної міграції робочої сили.
3. Напрямки міграції робочої сили. Світові міграційні центри.
4. Економічні і соціальні наслідки міжнародної трудової імміграції та еміграції.
5. Регулювання міжнародних міграційних процесів.
6. Україна в світових міграційних процесах.

*Питання для самоперевірки знань*

1. Визначте сутність, мету та основні риси міжнародної міграції робочої сили.
2. Назвіть причини й економічні передумови міжнародної міграції робочої сили.
3. Охарактеризуйте види міжнародної міграції робочої сили за різними критеріями.
4. Які основні етапи пройшла міжнародна міграція робочої сили у своєму розвитку?
5. Які особливості характерні для сучасного етапу міжнародної міграції робочої сили?
6. Що ви розумієте під відтоком мізків? Назвіть фактори, що обумовлюють відтік мізків, та чинники «привабливості» країн-імпортерів для «мізків».
7. Назвіть регіони і країни, які є основними центрами тяжіння мігрантів з-за кордону.
8. Як можна кількісно виміряти міграційні процеси?
9. Проаналізуйте економічні і соціальні наслідки міжнародної міграції робочої сили для країн-експортерів і країн-імпортерів.
10. У чому проявляється вплив ТНК на міжнародну міграцію робочої сили?
11. Назвіть форми регулювання міжнародної міграції робочої сили.
12. Охарактеризуйте інструменти еміграційної й імміграційної політики.
13. Які методи регулювання міжнародної міграції робочої сили вам відомі?

14. Чому необхідно міждержавне регулювання міжнародної міграції робочої сили? Якими міжнародними організаціями здійснюється це регулювання?

15. Дайте характеристику Міжнародної організації праці (МОП).

16. Дайте характеристику Міжнародної організації з міграції (МОМ).

17. Назвіть головні причини еміграції населення з України.

18. Охарактеризуйте етапи еміграції робочої сили з України.

19. Які наслідки зовнішніх міграційних процесів для України?

### **Теми рефератів**

1. Досвід західноєвропейських країн у залученні іноземної робочої сили.

2. Особливості міждержавного регулювання міжнародних міграційних процесів.

3. «Відплив мізків» у сучасних міграційних процесах.

4. Вплив глобалізації на міжнародну міграцію робочої сили.

5. Міжнародна організація праці: структура, завдання та напрями діяльності.

6. Україна в процесах міжнародної трудової міграції.

7. Проблема «відпливу інтелекту» з України.

8. Основні напрями реформування міграційної політики України.

9. Перспективи й особливості виходу України на міжнародні ринки праці.

### **Література для обговорення**

1. Ангелко І. Соціально-економічні наслідки впливу міжнародної міграції робочої сили на добробут населення України. *Вісник Тернопільського національного економічного університету*. 2014. Вип 2. С.65-73. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vtneu\\_2014\\_2\\_8](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vtneu_2014_2_8)

2. Бережна Н.І. Міжнародна міграція робочої сили та шляхи її регулювання на державному, місцевому та особистісному рівнях. *Бізнес-навігатор*. 2018. Вип.3-1. С.37-40. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/bnav\\_2018\\_3-1\\_10](http://nbuv.gov.ua/UJRN/bnav_2018_3-1_10)

3. Волоско Я.О. Міжнародна трудова міграція населення: причини виникнення та наслідки для економіки. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Юридичні науки. 2015. №824. С.21-26. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnulpurn\\_2015\\_824\\_6](http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnulpurn_2015_824_6)

4. Горбачова І. Тенденції міжнародної трудової міграції робочої сили в умовах глобалізації. *Україна: аспекти праці*. 2013. №5. С.39-44. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Uap\\_2013\\_5\\_9](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Uap_2013_5_9)

5. Гринкевич С., Булик О. Соціально-економічні передумови міжнародної трудової міграції. *Аграрна економіка*. 2016. Т.9. №3-4. С.45-52. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/ae\\_2016\\_9\\_3-4\\_9](http://nbuv.gov.ua/UJRN/ae_2016_9_3-4_9)

6. Громенкова С.В. Міжнародна трудова міграція як чинник впливу на конкурентоспроможність країн та їх економічне зростання. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер.: Економічні науки*. 2018. Вип. 29(1). С.37-40. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu\\_en\\_2018\\_29\(1\)\\_9](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_en_2018_29(1)_9)

7. Кияшко О.М., Гузь В.О. Міжнародна міграція робочої сили та її вплив на українську економіку. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2018. Вип.20(2). С.33-37. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuimevcg\\_2018\\_20\(2\)\\_\\_9](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuimevcg_2018_20(2)__9)
8. Козар В. В. Міжнародна міграція робочої сили та її вплив на розвиток трудового потенціалу. *Економіка і управління*. 2015. №4. С.30-34. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/econupr\\_2015\\_4\\_7](http://nbuv.gov.ua/UJRN/econupr_2015_4_7)
9. Комар Р.О. Економіко-правові засади розвитку регулювання міжнародних міграційних процесів. *Часопис економічних реформ*. 2019. №1. С.28-35. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Cher\\_2019\\_1\\_7](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Cher_2019_1_7)
10. Кудлак В.Я. Україна в системі міжнародної міграції робочої сили. *Сталий розвиток економіки*. 2013. №1. С.54-58. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/sre\\_2013\\_1\\_12](http://nbuv.gov.ua/UJRN/sre_2013_1_12)
11. Лукіна Г.І. «Відплив інтелекту» як основна проблема міжнародної міграції робочої сили. *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки)*. 2014. №1. С.170-173. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/znptdau\\_2014\\_1\\_34](http://nbuv.gov.ua/UJRN/znptdau_2014_1_34)
12. Меліхов А.А. Вплив міжнародної економічної міграції на трудовий потенціал підприємств країни-донора. *Вісник Приазовського державного технічного університету. Серія: Економічні науки*. 2018. Вип.36. С.205-213. [http://nbuv.gov.ua/UJRN/VPDTU\\_ek\\_2018\\_36\\_32](http://nbuv.gov.ua/UJRN/VPDTU_ek_2018_36_32)
13. Мельник Т.М., Лошенюк О.В. Вплив міжнародної трудової міграції на економіку України. *Бізнес Інформ*. 2016. №12. С.29-35. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf\\_2016\\_12\\_5](http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2016_12_5)
14. Пахуча Е.В. Розвиток міграції робочої сили як форми міжнародних економічних відносин. *Бізнес-навігатор*. 2017. Вип.4-1. С.39-43. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/bnav\\_2017\\_4-1\\_10](http://nbuv.gov.ua/UJRN/bnav_2017_4-1_10)
15. Полковниченко С., Курочка В. «Відплив умів» з України як загроза національній безпеці. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2016. №4. С.16-22. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/rpeu\\_2016\\_4\\_4](http://nbuv.gov.ua/UJRN/rpeu_2016_4_4)
16. Романчук К.В., Шиманська К.В. Еміграція населення України в контексті тенденцій міжнародної міграції робочої сили: економіко-соціо-демографічний базис. *Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки*. 2016. №1. С.152-164. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vzhdtu\\_econ\\_2016\\_1\\_21](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vzhdtu_econ_2016_1_21)
17. Ушенко Н.В., Покормяк А.С. Міжнародна міграція робочої сили: причинно-наслідковий аналіз. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. 2018. №2(2). С.68-72. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/mnj\\_2018\\_2\(2\)\\_\\_16](http://nbuv.gov.ua/UJRN/mnj_2018_2(2)__16)

### **Завдання для самостійної роботи**

#### **Визначте терміни і поняття**

Міжнародна міграція; міжнародна міграція робочої сили; міжнародна трудова міграція; еміграція; імміграція; міграційне сальдо; рееміграція; репатріація; міжнародний ринок праці; внутрішня міграція; зовнішня міграція;

інтеграційна міграція; остаточна (незворотна) міграція; тимчасова (зворотна) міграція; сезонна міграція; маятникова міграція; ротаційна міграція; добровільна міграція; самодіяльна міграція; організована міграція; примусова міграція; легальна міграція; нелегальна міграція; світові центри трудової міграції; «відплив умів»; еміграційна політика; імміграційна політика; імміграційна квота; перекази працівників, Міжнародна організація праці (МОП), Міжнародна організація з міграції (МОМ).

***Визначте правильні і неправильні твердження. Обґрунтуйте свою точку зору.***

1. Мета міжнародної міграції робочої сили – прагнення до покращення свого матеріального становища.
2. Маятникова міграція передбачає, що працівники постійно працюють в одній країні, а тимчасово живуть в іншій країні.
3. Реєміграція – в'їзд у країну іноземних працівників та повернення мігрантів на батьківщину;
4. Згідно з теорією «тяжіння-виштовхування» (pull-push) у країнах виїзду виділяється визначальна роль «притягуючих» чинників, а в країнах в'їзду - відповідно роль виштовхуючих» чинників.
5. Розширення масштабів міжнародної міграції робочої сили означає збільшення кількості міграційних потоків робочої сили, а також розширення структури міграційних потоків та збільшення форм міграції.
6. Трудові мігранти - люди старше 15 років, які переїхали в іншу країну в пошуках роботи або знайшли роботу після переїзду в закордонну державу.
7. Міграція робочої сили пом'якшує проблему зайнятості і соціальну напругу у країні-імпортері.
8. Основна мета еміграційної політики – захист національного ринку праці від неконтрольованого притоку іноземної робочої сили.
9. Функцією Міжнародної організації праці є прийняття конвенцій і рекомендацій, що встановлюють міжнародні трудові стандарти (тривалість робочого дня, умови праці, оплату праці, соціальне забезпечення і т. д.).
10. Міжнародна організація з міграції є урядовою організацією, що спрямовує свої зусилля на впровадження підходів, заснованих на принципах гуманності та поваги до прав людини у питаннях міграції, у сприянні та регулюванні міграційними процесами, а також у протидії торгівлі людьми.

***Тести***

**1. Міграція робочої сили – це:**

- а) виїзд працездатного населення з даної країни за кордон;
- б) в'їзд працездатного населення в певну країну з-за кордону;
- в) переселення працездатного населення з одних країн в інші, викликане причинами економічного або неекономічного характеру;
- г) всі відповіді правильні.

**2. Реєміграція – це:**

- а) в'їзд працездатного населення в певну країну з-за кордону;
- б) виїзд працездатного населення з певної країни за кордон;
- в) повернення мігрантів на батьківщину;
- г) переселення працездатного населення з одних країн в інші, викликане причинами економічного або неекономічного характеру;
- д) всі відповіді правильні.

**3. Експортери робочої сили отримують такі вигоди:**

- а) економію витрат на освіту та професійну підготовку спеціалістів;
- б) надходження в країну валюти, зменшення безробіття;
- в) підвищення конкурентоздатності виробленої продукції, формування додаткового попиту на товари і послуги;
- г) правильна відповідь не названа.

**4. Імпортери робочої сили отримують такі вигоди:**

- а) економію витрат на освіту та професійну підготовку спеціалістів;
- б) надходження в країну валюти, зменшення безробіття;
- в) надходження податків від фірм із працевлаштування, збільшення інвестицій з-за кордону;
- г) правильна відповідь не названа.

**5. До неекономічних причин міжнародної міграції належать:**

- а) відмінності в оплаті праці, особисті та екологічні фактори;
- б) політичні, релігійні, екологічні, расові фактори;
- в) відмінності в оподаткуванні, різне пенсійне забезпечення, геополітичні, стихійні фактори;
- г) правильна відповідь не названа.

**6. До економічних причин міжнародної міграції належать:**

- а) відмінності в оплаті праці та пенсійному забезпеченні, особисті та екологічні фактори;
- б) геополітичні, особисті, екологічні, сімейні фактори;
- в) різниця в оплаті праці, відмінності в оподаткуванні, різне пенсійне забезпечення;
- г) всі відповіді правильні.

**7. Еміграційна політика включає:**

- а) митна політика, що передбачає пільги для реємігрантів;
- б) регулювання тривалості перебування в країні;
- в) створення різних представництв за кордоном для захисту прав мігрантів;
- г) всі відповіді правильні.



**8. Імміграційна політика включає:**

- а) митна політика, що передбачає пільги для реємігрантів;
- б) надання соціальних гарантій суб'єктом трудової міграції;
- в) регулювання тривалості перебування в країні;
- г) всі відповіді правильні.

**9. Як впливають на соціально-економічне становище країни емігранти?**

- а) ускладнюється проблема зайнятості;
- б) підвищується кваліфікація зайнятих робітників;
- в) «відплив умів» стримує розвиток національної економіки;
- г) всі відповіді правильні.

**10. Як впливають на соціально-економічне становище іммігранти?**

- а) зменшують гостроту проблеми зайнятості;
- б) покращується торговий баланс;
- в) дають на заробітну плату місцевих робітників;
- г) всі відповіді правильні.

**Тема 6. МІЖНАРОДНИЙ НАУКОВО-ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ОБМІН*****Питання для обговорення на семінарському занятті***

1. Сутність міжнародного науково-технологічного обміну та його особливості.
2. Форми міжнародного науково-технологічного обміну.
3. Міжнародна торгівля ліцензіями. Особливості реалізації ліцензійних угод.
4. Міжнародний обмін інженерно-технічними послугами (інжиніринг).

***Питання для самоперевірки знань***

1. Дайте визначення міжнародного науково-технологічного обміну.
2. Охарактеризуйте основні чинники розвитку відносин у сфері міжнародного науково-технологічного обміну.
3. Визначте особливості сучасного міжнародного науково-технологічного обміну.
4. Дайте характеристику основних суб'єктів та об'єктів міжнародного науково-технологічного обміну.
5. Поясніть економічну доцільність експорту та імпорту технологій.
6. Назвіть і охарактеризуйте основні форми міжнародного науково-технічного обміну.
7. Які ви знаєте кримінальні форми передачі технологій?
8. Дайте характеристику рівнів міжнародного науково-технологічного обміну.
9. Що розуміють під патентами на винахід?

10. Що є об'єктом ліцензійної торгівлі? Дайте визначення і охарактеризуйте види ліцензій.
11. Охарактеризуйте основні чинники, що беруть до уваги ліцензіар і ліцензіат при купівлі і продажу ліцензій.
12. Які існують форми виплати винагороди за ліцензійними угодами?
13. Які об'єкти інтелектуальної власності захищає авторське право?
14. Дайте визначення франчайзингу. Охарактеризуйте його види.
15. Яка специфіка міжнародного інжинірингу і як він пов'язаний із торгівлею ліцензіями?
16. Назвіть фактори розвитку та специфічні особливості міжнародного інжинірингу.
17. Якою є структура інжинірингових послуг?
18. Які міжнародні організації й угоди регулюють науково-технологічний обмін?

### **Теми рефератів**

1. Провідні світові центри концентрації науково-технічного потенціалу.
2. Особливості правового захисту авторських і суміжних прав на світовому ринку.
3. Охоронні документи на об'єкти промислової власності.
4. Захист інтелектуальної власності в міжнародних економічних відносинах.
5. Міжнародні науково-технічні програми: цілі, фінансування, механізм реалізації.
6. Товарні знаки на світовому ринку.
7. Перспективи використання науково-технічного потенціалу України в міжнародних науково-технічних відносинах.
8. Особливості міжнародного технологічного обміну в Україні.
9. Україна на світовому ринку інтелектуальної власності.
10. Підвищення ефективності інтеграції України до світового ринку науково-технічних знань.

### **Література для обговорення**

1. Беліков В.С. Науково-технічне спрямування міжнародної кооперації України. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2012. Вип.110(2). С.14-22. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/apmv\\_2012\\_110%282%29\\_\\_5](http://nbuv.gov.ua/UJRN/apmv_2012_110%282%29__5)
2. Гасанов С.С. Дослідження і розробки (R&D) у структурі національної економіки: методологія міжнародних порівнянь. *Наукові праці НДФІ*. 2018. Вип.3. С.5-17. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npdfi\\_2018\\_3\\_2](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npdfi_2018_3_2)
3. Глухова Д. Сучасний стан науково–інноваційної сфери України. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Міжнародні відносини*. 2012. Вип.38-39. С.93-95. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKNU\\_mv\\_2012\\_38-39\\_24](http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKNU_mv_2012_38-39_24)
4. Когут М.В. Вплив транснаціональних корпорацій на міжнародний трансфер технологій. *Вісник Одеського національного університету. Серія:*

*Економіка*. 2015. Т.20. Вип.3. С.19-22. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vonu\\_econ\\_2015\\_20\\_3\\_5](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vonu_econ_2015_20_3_5)

5. Когут М.В. Еволюція теоретичних концепцій міжнародного трансферу технологій. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Економіка і менеджмент*. 2018. Вип. 29. С.39-43. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu\\_eim\\_2018\\_29\\_10](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_eim_2018_29_10)

6. Когут М.В. Роль ТНК на міжнародному ринку трансферу технологій. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2016. Вип. 6(1). С.175-177. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcg\\_2016\\_6\(1\)\\_\\_44](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcg_2016_6(1)__44)

7. Левий В.В., Дугієнко Н.О. Проблеми та перспективи участі України в міжнародному трансфері інноваційних технологій. *Молодий вчений*. 2015. №1(1). С.115-118. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv\\_2015\\_1\(1\)\\_\\_29](http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2015_1(1)__29)

8. Ляшенко А.Ю. Використання даних про патенти для оцінки інтенсивності та ефективності міжнародного трансферу технологій. *Економічний вісник Донбасу*. 2018. №2. С.164-174. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecvd\\_2018\\_2\\_28](http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecvd_2018_2_28)

9. Мешко Н.П., Попова В.А. Основні тенденції розвитку міжнародної торгівлі технологіями. *Ефективна економіка*. 2012. №3. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek\\_2012\\_3\\_7](http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2012_3_7)

10. Москалик Л. Тенденції глобалізації ринку технологій. *Вісник Львівського університету. Серія: Міжнародні відносини*. 2012. Вип. 30. С. 350-361. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/VLNU\\_Mv\\_2012\\_30\\_41](http://nbuv.gov.ua/UJRN/VLNU_Mv_2012_30_41)

11. Павленко І.А. Сучасні канали міжнародного трансферу технологій. *Інвестиції: практика та досвід*. 2015. №5. С.18-22. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/ipd\\_2015\\_5\\_6](http://nbuv.gov.ua/UJRN/ipd_2015_5_6)

12. Процаликіна А.М., Красномоєць В.А. Участь України у процесах міжнародного трансферу технологій в контексті забезпечення конкурентних переваг. *Фінансовий простір*. 2015. №2. С.312-319. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fin\\_pr\\_2015\\_2\\_40](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fin_pr_2015_2_40)

13. Родченко В.В., Черних В.В. Міжнародний науково-технологічний обмін як запорука успішності українських компаній. URL: <http://jrnl.nau.edu.ua/index.php/EPsAE/article/viewFile/4370/4502>

14. Самойленко Г., Селіванова А. Веб-технології у міжнародній торгівлі. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2018. №6. С.55-61. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/uazt\\_2018\\_6\\_7](http://nbuv.gov.ua/UJRN/uazt_2018_6_7)

15. Столярчук Я., Беленький О., Столярчук В. Глобальні форми та механізми транснаціоналізації ринку об'єктів інтелектуальної власності. *Міжнародна економічна політика*. 2015. №1. С.54-73. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Мер\\_2015\\_1\\_5](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Мер_2015_1_5)

16. Яценко О. М. Міжнародний науково-технологічний обмін як визначальна домінанта інтелектуалізації міжнародної торгівлі. *Вісник Одеського національного університету. Серія: Економіка*. 2017. Т.22. Вип.11. С.42-48. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vonu\\_econ\\_2017\\_22\\_11\\_9](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vonu_econ_2017_22_11_9)

**Завдання для самостійної роботи**  
**Визначте терміни і поняття**

Міжнародний науково-технологічний обмін; міжнародні науково-технічні програми; інтелектуальна власність; промислова власність; винахід; корисна модель; промисловий зразок; товарний знак; «ноу-хау»; авторські права; промислове шпигунство; технічне піратство; патент; ліцензія; ліцензіар; ліцензіат; проста ліцензія; виняткова ліцензія; повна ліцензія; роялті; паушальний платіж; комбінований платіж; ліцензійна угода; франчайзинг; міжнародний інжиніринг.

**Визначте правильні і неправильні твердження. Обґрунтуйте свою точку зору.**

1. Роялті – це надання інформації і досвіду, переважно незапатентованих винаходів:
2. Дозвіл власника технології зацікавленій стороні на використання технології за певну плату протягом певного часу називається патентом.
3. Особливість патенту полягає в тому, що він діє як на території країни, де його видано, так і на території інших країн.
4. Загострення конкурентної боротьби на світовому ринку обумовлює необхідність використання технологічних новинок для виробництва наукомістких, високотехнологічних товарів.
5. Міжнародний науково-технологічний обмін – це одна із прибуткових і відкритих сфер підприємництва
6. Новітні технології використовуються насамперед у країні базування і тільки в міру їхнього старіння передаються за кордон
7. Авторські права втілюються у форму патентів і ліцензій.
8. Комбінований платіж передбачає виплату платежу роялті при підписанні угоди і авансового паушального платежу в залежності від об'єкта виробництва і реалізації.
9. Виробничий франчайзинг найбільш розповсюджений у виробництві електроніки, у харчовій і легкій промисловості
10. Інжинірингові послуги мають як виробничий, так і комерційний характер

**Тести**

**1. Економічна доцільність імпорту технологій пояснюється наступним:**

- а) дає можливість обійти проблеми експорту відповідного продукту;
- б) є умовою розширення національного експорту;
- в) є формою боротьби за товарний ринок;
- г) всі відповіді правильні.

**2. До міжнародного науково-технічного обміну на комерційній основі належать:**

- а) надання інжинірингових послуг;

- б) інформаційні масштаби спеціальної літератури, комп'ютерні банки даних;
- в) реалізація спільних міжнародних проектів вченими різних країн;
- г) всі відповіді правильні.

### **3. Повна ліцензія передбачає:**

- а) ліцензіар може дати ліцензію й іншим ліцензіатам на певній території;
- б) ліцензію використовує тільки ліцензіат у встановлених часових рамках;
- в) ліцензіар вільно продає ліцензії, не зберігаючи за собою права самостійно використовувати технологію, що є предметом ліцензії;
- г) правильна відповідь відсутня.

### **4. Паушальні платежі – це:**

- а) періодичні відрахування від прибутку, суми продажу, які виплачуються ліцензіатом;
- б) винагорода ліцензіата, що виплачується ліцензіаром за використання предмета домовленості;
- в) виплата твердо фіксованої суми ліцензійної винагороди;
- г) правильна відповідь не названа.

### **5. Економічна доцільність експорту технологій пояснюється наступним:**

- а) є умовою розширення національного експорту;
- б) є формою боротьби за товарний ринок;
- в) є гарантією освоєння продукту за допомогою продавця;
- г) всі відповіді правильні.

### **6. До міжнародного науково-технічного обміну на некомерційній основі належить:**

- а) обмін авторськими правами;
- б) торгівля патентами, свідоцтвами, ліцензіями;
- в) надання «ноу-хау»;
- г) «відплив інтелекту»;
- д) правильна відповідь не названа.

### **7. Проста ліцензія передбачає:**

- а) ліцензіар може дати ліцензії й іншим ліцензіатам на певній території;
- б) ліцензіар вільно продає ліцензії, не зберігаючи за собою права самостійно використовувати технологію, що є предметом ліцензії;
- в) ліцензію використовує тільки ліцензіат у встановлених часових рамках;
- г) правильна відповідь не названа.

### **8. Роялті – це:**

- а) виплата твердо фіксованої суми ліцензійної винагороди;

- б) періодичні відрахування від прибутку, суми продажу, які виплачуються ліцензіатом;
- в) винагорода ліцензіата, що виплачується ліцензіаром за використання предмета домовленості;
- г) правильна відповідь не названа.

### **9. Виняткова ліцензія передбачає:**

- а) ліцензію використовує тільки ліцензіат у встановлених часових рамках;
- б) ліцензіат отримує монопольне право на використання винаходу на певній території;
- в) ліцензіар вільно продає ліцензії, не зберігаючи за собою права самостійно використовувати технологію, що є предметом ліцензії;
- г) правильна відповідь відсутня.

### **10. Ліцензійний франчайзинг передбачає:**

- а) видачу ліцензії ліцензіаром ліцензіату на певній території;
- б) вільний продаж ліцензії ліцензіаром, який не зберігає за собою право самостійно використовувати технологію, що є предметом ліцензії;
- в) видачу ліцензії на право відкриття мережі магазинів чи підприємств обслуговування для продажу покупцям набору товарів і послуг під ім'ям великої фірми;
- г) правильна відповідь не названа.

## **Тема 7. СВІТОВА ВАЛЮТНА СИСТЕМА**

### *Питання для обговорення на семінарському занятті*

1. Сутність та структура сучасної світової валютної системи.
2. Еволюція світової валютної системи.
3. Валютні операції.
4. Міжнародний валютні організації та їх функції.

### *Питання для самоперевірки знань*

1. Дайте визначення міжнародних валютних відносин. Назвіть суб'єкти валютних відносин.
2. Що таке валютна система? Які функції вона виконує? Які види валютних систем ви знаєте?
3. Порівняйте національну і міжнародну валютну систему.
4. Що ви розумієте під терміном «валюта»?
5. Класифікуйте види валют за різними критеріями. У чому полягає суть проблеми конвертованості національної валюти?
6. Що таке міжнародна валютна ліквідність? Назвіть її основні компоненти.
7. Що таке валютний курс? Які функції він виконує?
8. Які фактори впливають на динаміку курсу валют?

9. Як ви розумієте режим валютного курсу? Які економічні наслідки мають зміни валютних курсів?
10. Охарактеризуйте види валютних курсів. Які переваги і недоліки плаваючих і фіксованих валютних курсів?
11. Як впливає зміна валютного курсу на експорт і імпорт?
12. Які ви знаєте способи державного регулювання валютних курсів?
13. Дайте визначення терміну «валютний ринок». Яку роль у розвитку національної економіки відіграє валютний ринок? Охарактеризуйте структуру валютного ринку.
14. Які етапи пройшла у своєму розвитку світова валютна система?
15. Які характерні риси Паризької системи золотомонетного стандарту?
16. Охарактеризуйте Генуезьку систему золотодевізного стандарту.
17. Які основні принципи функціонування Бреттон-Вудської валютної системи?
18. Назвіть особливості та найважливіші риси Ямайської валютної системи.
19. Що таке СДР (СПЗ – спеціальні права запозичення) і які особливості їхнього використання?
20. Розкрийте особливості Європейської валютної системи.
21. Що таке валютні операції? Які існують основні види операцій валютного ринку?
22. Чим відрізняються касові від термінових валютних операцій? Охарактеризуйте основні різновиди термінових валютних операцій.
23. В чому полягає різниця між прямим і непрямим валютним котируванням?
24. Що таке валютний арбітраж? Дайте характеристику видів валютного арбітражу.
25. Охарактеризуйте функції Міжнародного валютного фонду.

### ***Темі рефератів***

1. Механізм функціонування світового валютного ринку.
2. Види і цілі валютних операцій на світових валютних ринках.
3. Важелі регулювання валютних курсів та механізм їх використання.
4. Генезис та еволюція розвитку європейської валютної системи.
5. Особливості сучасного етапу функціонування Європейської валютної системи.
6. Ринок євровалют.
7. Особливості становлення та функціонування національної валютної системи України.
8. Механізм функціонування валютного ринку України.
9. Сучасна валютна політика розвинених країн.
10. Золото на світовому грошовому ринку.

### *Література для обговорення*

1. Гессен А.Є., Попова А.О., Шендрікова А.В. Місце України в розвитку міжнародної валютно-фінансової системи. *Молодий вчений*. 2016. №12. С.711-714. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv\\_2016\\_12\\_171](http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2016_12_171)
2. Кац С.В. Валютні та процентні свопи на міжнародному та національному ринках. *Регіональна бізнес-економіка та управління*. 2014. №3. С.22-30. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Rbetu\\_2014\\_3\\_6](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Rbetu_2014_3_6)
3. Ковальчук Н.І., Ковальчук В.М. Історичні та сучасні аспекти співпраці України з міжнародним валютним фондом. *Збірник наукових праць Університету державної фіскальної служби України*. 2019. №1. С.125-144. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpnudps\\_2019\\_1\\_11](http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpnudps_2019_1_11)
4. Ковальчук Т. Міжнародний валютний фонд: фінансовий кредитор чи політико-економічний поневолювач? *Україна-Європа-Світ. Міжнародний збірник наукових праць. Серія: Історія, міжнародні відносини*. 2017. Вип.20. С.230-239. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ues\\_2017\\_20\\_28](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ues_2017_20_28)
5. Ковбаса В.А. Сучасні тенденції та перспективні напрями реформування міжнародного валютного фонду. *Інвестиції: практика та досвід*. 2017. №22. С.53-56.
6. Кравченко А.С. Міжнародний валютний ринок Forex та валютні операції. *Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія: Економіка і менеджмент*. 2013. Вип.5. С.178-181. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vsna\\_ekon\\_2013\\_5\\_43](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vsna_ekon_2013_5_43)
7. Левченко Л.М., Тівєриадська Л.В., Якименко А.М. Напрями стабілізації міжнародних валютних відносин. *Економічний простір*. 2016. №108. С.38-46. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecpros\\_2016\\_108\\_6](http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecpros_2016_108_6)
8. Олійник А.А. Стратегічні орієнтири України у фінансово-валютному співробітництві з міжнародними фінансовими організаціями. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2017. Вип.3. С.7-13. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/PSPE\\_print\\_2017\\_3\\_3](http://nbuv.gov.ua/UJRN/PSPE_print_2017_3_3)
9. Петрик О., Батковський В. Фінансові програми Міжнародного валютного фонду для надання фінансової допомоги країнам. *Вісник Національного банку України*. 2014. №6. С.11-18. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnbu\\_2014\\_6\\_8](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnbu_2014_6_8)
10. Салій С.Л. Історичні аспекти становлення та розвитку відносин України з міжнародним валютним фондом. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція*. 2017. Вип.28. С.71-75. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu\\_jur\\_2017\\_28\\_20](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_jur_2017_28_20)
11. Салмінський Д.В. Міжнародний валютний ринок: особливості та механізми функціонування на сучасному етапі. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2013. №5-6. С.141-145. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/uazt\\_2013\\_5-6\\_24](http://nbuv.gov.ua/UJRN/uazt_2013_5-6_24)
12. Цюп'як М.Л. Україна та міжнародний валютний ринок: проблеми і перспективи. *Ефективна економіка*. 2013. №5. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek\\_2013\\_5\\_62](http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2013_5_62)



13. Чентуков Ю.І. Валютний курс і валютна політика: вплив на розвиток міжнародних економічних відносин. *Вісник Маріупольського державного університету. Сер.: Економіка.* 2012. Вип.3. С.108-113. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vmdu\\_ek\\_2012\\_3\\_16](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vmdu_ek_2012_3_16)
14. Черемісова Т.А. Міжнародні фінансові відносини та валютний ринок в умовах глобалізації. *Вісник соціально-економічних досліджень.* 2013. Вип.2(1). С.195-201. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vsed\\_2013\\_2\(1\)\\_31](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vsed_2013_2(1)_31)
15. Чобіток В.І., Черняєва А.О. Механізм формування міжнародної валютної системи: теоретичний аспект. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер.: Економічні науки.* 2016. Вип.18(2). С.12-15. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu\\_en\\_2016\\_18\(2\)\\_4](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_en_2016_18(2)_4)
16. Шаров О. Наступний Бреттон-Вудс: логіка розвитку міжнародної валютної системи. *Вісник Національного банку України.* 2014. №7. С.20-29. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnbu\\_2014\\_7\\_5](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnbu_2014_7_5)
17. Шаров О. Наступний Бреттон-Вудс: логіка розвитку міжнародної валютної системи. *Вісник Національного банку України.* 2014. №8. С.19. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnbu\\_2014\\_8\\_7](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnbu_2014_8_7)
18. Шинкар В.А., Яцко Л.Б., Яцко Г.В. Міжнародний валютний фонд та його вплив на глобальну макроекономічну політику. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство.* 2016. Вип.6(3). С.148-151. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcg\\_2016\\_6\(3\)\\_38](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcg_2016_6(3)_38)

### **Завдання для самостійної роботи** **Визначте терміни і поняття**

Міжнародні валютні відносини; валютна система; національна валютна система; регіональна валютна система; світова валютна система; золотовалютні резерви; валюта; національна валюта; іноземна валюта; колективна валюта; конвертованість валюти; внутрішня конвертованість; зовнішня конвертованість; вільно конвертована валюта; частково конвертована валюта; неконвертована валюта; сильна (тверда) валюта; слабка (м'яка) валюта; резервна валюта; валюта ціни контракту; валюта платежу; валюта кредиту; валюта клірингу; валюта векселя; міжнародна валютна ліквідність; валютний курс; режим валютного курсу; фіксований валютний курс; реально фіксований валютний курс; договірно-фіксований валютний курс; валютний паритет; плаваючий валютний курс; керовано плаваючий валютний курс; валютна інтервенція; валютний ринок; золотий стандарт; золотомонетний стандарт; золотозлитковий стандарт; золотодевізний стандарт; девіз; Бреттон-Вудська валютна система; Ямайська валютна система; спеціальні права запозичення; Європейська валютна система; екю; євро; валютна операція; курс покупця; курс продавця; валютне котирування; пряме котирування; непряме котирування; базова валюта; валюта котирування; офіційне котирування; вільне (ринкове) котирування; крос-курс; касова валютна операція; термінова валютна операція; спот-контракт; форвард-контракт; валютний ф'ючерс; валютний опціон; своп-контракт; валютні обмеження; валютні спекуляції; валютний кліринг; валютний

кошик; страхування (хеджування) валюти; валютний арбітраж; просторовий арбітраж; часовий арбітраж; простий арбітраж; складний арбітраж, Міжнародний валютний фонд, Світовий Банк, Європейський банк реконструкції і розвитку.

***Визначте, правильні і неправильні твердження. Обґрунтуйте свою точку зору.***

1. Світова валютна система включає офіційні золотовалютні резерви, умови взаємної конвертації валют; порядок здійснення зовнішньоекономічних розрахунків.
2. Національна валютна система включає уніфікацію форм міжнародних розрахунків; механізм формування валютного курсу; умови взаємної конвертації валют.
3. На валютний курс впливають конвертованість валюти, офіційні золотовалютні резерви, стан платіжного балансу.
4. Зниження курсу національної валюти скорочує експорт товарів і послуг.
5. Зростання курсу національної валюти обмежує імпорт товарів і послуг.
6. Для Паризької валютної системи характерною була безпосередня конвертованість національної валюти у золото.
7. Для Генуезької валютної системи характерна обмеженість обміну банкнот на золото.
8. Розвиток світової валютної системи пов'язаний з формуванням світового ринку, поглибленням міжнародного поділу праці й інтернаціоналізації господарських зв'язків.
9. Резервна валюта не використовується для здійснення валютних інтервенцій з метою регулювання курсів валют.
10. СПЗ – це готівкові гроші у вигляді запису на спеціальних рахунках у МВФ.

***Задачі для самостійного розв'язання***

**Задача 1.** Є дані про попит та пропозицію швейцарських франків:

Ціна франка (в дол.)	Обсяг попиту на франки (млн франків)	Обсяг пропозиції франків (млн франків)
0,80	400	500
0,70	420	470
0,60	440	440
0,50	460	410
0,40	480	380

Розрахуйте: а) Який рівноважний валютний курс долара? б) Який рівноважний валютний курс швейцарського банку? в) Яка кількість доларів буде куплено на валютному ринку? г) Яка кількість швейцарських франків буде куплено на валютному ринку?

**Задача 2.** Припустимо, що в країнах А і Б прийнята система золотомонетного стандарту. Одиниця валюти країни А прирівняна до 1/40 грама золота, а одиниця валюти країни Б – до 1/8. Скільки коштує одиниця валюти країни А в валюті країни Б? Скільки коштує одиниця валюти країни Б у валюті країни А? Якщо одиниця валюти країни Б починає продаватися за 3 одиниці країни А, то яким чином знову встановиться рівноважний валютний курс?

### *Тести*

**1. Валютним курсом не є:**

- а) співвідношення купівельної спроможності грошових одиниць;
- б) ціна одиниці національної валюти, виражена в одиницях іноземної валюти;
- в) співвідношення між грошовими одиницями окремих країн;
- г) правильна відповідь відсутня.

**2. Для Ямайської валютної системи характерно:**

- а) безпосередня конвертованість національної валюти у золото;
- б) використання принципу фіксованих валютних курсів;
- в) повна демонетизація золота у сфері валютних відносин.
- г) правильна відповідь відсутня.

**3. Зростання курсу національної валюти:**

- а) стимулює імпорт товарів і послуг;
- б) заохочує експорт товарів і послуг;
- в) не впливає на імпорт і експорт товарів.
- г) правильна відповідь відсутня.

**4. Непряме котирування валюти полягає в тому, що:**

- а) валютний курс відображає ціну одиниці національної валюти в іноземній;
- б) валютний курс відображає ціну одиниці іноземної валюти в національній валюті;
- в) валютний курс прямо пропорційно залежить від зростання експорту;
- г) валютний курс прямо пропорційно залежить від зростання імпорту.

**5. Для Бреттон-Вудської валютної системи характерно:**

- а) повна демонетизація золота у сфері валютних відносин;
- б) використання принципу фіксованих валютних курсів;
- в) перетворення СДР у головний резервний актив і міжнародний засіб розрахунків та платежів;
- г) правильна відповідь відсутня.

**6. Пряме котирування валюти полягає в тому, що:**

- а) валютний курс відображає ціну одиниці національної валюти в іноземній;
- б) валютний курс відображає ціну одиниці іноземної валюти в національній валюті;
- в) валютний курс прямо пропорційно залежить від зростання експорту;
- г) валютний курс прямо пропорційно залежить від зростання імпорту.

**7. Плаваючі курси валют:**

- а) роблять економічні угоди менш ризикованими;
- б) встановлюються урядом;
- в) потребують погодження внутрішньої економічної політики різних країн;
- г) складаються під впливом попиту і пропозиції.

**8. Головною функцією світової валютної системи є:**

- а) формування валютного курсу;
- б) регулювання валютних ринків і міжнародних розрахунків для забезпечення стійкого зростання світової економіки;
- в) визначення порядку здійснення зовнішньоекономічних розрахунків;
- г) всі відповіді правильні.

**9. Зростання курсу долара відносно японської ієни створює сприятливі умови для:**

- а) розширення американського експорту в Японію;
- б) збільшення японського експорту в США;
- в) взаємного скорочення зовнішньої торгівлі;
- г) розширення торгівлі з іншими країнами.

**10. Крос-курс валют - це:**

- а) курс, по якому банк продає валюту клієнту;
- б) курс, по якому банк купує валюту у клієнта;
- в) валютний курс, який прямо пропорційно залежить від зростання експорту;
- г) співвідношення двох валют, що впливає з їхніх курсів стосовно третьої валюти.

## **Тема 8. МІЖНАРОДНІ РОЗРАХУНКИ І ПЛАТІЖНИЙ БАЛАНС**

### ***Питання для обговорення на семінарському занятті***

1. Умови і форми міжнародних розрахунків.
2. Платіжний баланс: поняття і структура.
3. Розрахунковий баланс і його структура.

### ***Питання для самоперевірки знань***

1. Дайте визначення поняття «міжнародні розрахунки». Назвіть основних суб'єктів міжнародних розрахунків.
2. Які різновиди кореспондентських рахунків використовуються банками для здійснення міжнародних розрахунків?
3. Охарактеризуйте основні валютно-фінансові умови міжнародних розрахунків.
4. Які види комерційних і фінансових документів обслуговують міжнародні розрахунки?
5. Які існують види міжнародних розрахунків?
6. Які особливості характерні для інкасової форми міжнародних розрахунків?
7. Який механізм здійснення акредитивної форми міжнародних розрахунків?
8. Охарактеризуйте розрахунки за відкритим рахунком.
9. Охарактеризуйте механізм розрахунків із використанням векселів та чеків.
10. Що таке авансові платежі?
11. Розкрийте суть балансу міжнародних розрахунків. Назвіть основні види балансів міжнародних розрахунків.
12. Що являє собою платіжний баланс? Охарактеризуйте його структуру.
13. Розкрийте сутність балансу поточних операцій?
14. Яка структура балансу руху капіталів і кредитів?
15. Які ви знаєте компенсуючі статті, що використовуються для рівноваги платіжного балансу?
16. Що таке розрахунковий баланс? Охарактеризуйте його структуру. Яка різниця між платіжним і розрахунковим балансами?
17. Проаналізуйте фактори, що впливають на стан платіжного балансу.
18. Які методи використовуються для регулювання дефіцитів платіжних балансів?
19. Які інструменти використовуються для регулювання дефіцитів платіжних балансів?

### ***Теми рефератів***

1. Інструменти регулювання платіжного балансу.
2. Вплив платіжного балансу на динаміку економічного зростання країни.
3. Роль міжнародних розрахунків в обслуговуванні зовнішньоекономічних угод суб'єктів господарської діяльності.

4. Банківська система в організації міжнародних розрахунків.
5. Державне регулювання системи міжнародних розрахунків.
6. Механізм функціонування системи міжнародних розрахунків в Україні.
7. Стан і проблеми регулювання платіжного балансу України.
8. Механізми збалансування платіжного балансу України.

### *Література для обговорення*

1. Бочі А.К. Вплив економічної нестабільності на стан платіжного балансу в Україні. *Вісник Донбаської державної машинобудівної академії*. 2015. №2. С.262-266. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/vddma\\_2015\\_2\\_46](http://nbuv.gov.ua/UJRN/vddma_2015_2_46)
2. Гавришків І.Р. Фактори впливу на стан платіжного балансу країни та особливості його регулювання. *Ефективна економіка*. 2013. №5. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek\\_2013\\_5\\_66](http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2013_5_66)
3. Данилова К.І. Проблеми регулювання нестабільності платіжного балансу країни: сучасний дискурс та невирішені питання. *Вісник Інституту економіки та прогнозування*. 2014. С.22-32. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/vier\\_2014\\_2014\\_6](http://nbuv.gov.ua/UJRN/vier_2014_2014_6)
4. Козак Л.С., Федорук О.В. Платіжний баланс як важливий інструмент узагальнюючої оцінки стану національної економіки. *Економіка та управління на транспорті*. 2016. Вип.2. С.071-084. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/eut\\_2016\\_2\\_14](http://nbuv.gov.ua/UJRN/eut_2016_2_14)
5. Косова Т.Д., Стеблянко І.О. Валютна політика та структура платіжного балансу України: діалектика взаємозв'язку. *Економіка та держава*. 2016. №2. С.9-12. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecde\\_2016\\_2\\_4](http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecde_2016_2_4)
6. Ксендзук В.В. Розрахунки в зовнішньоекономічній діяльності як економічна категорія в системі міжнародних економічних відносин. *Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки*. 2016. №3. С.108-114. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vzhdtu\\_econ\\_2016\\_3\\_17](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vzhdtu_econ_2016_3_17)
12. Момотюк Л.Є. Методологічні підходи та практика складання платіжного балансу. *Ефективна економіка*. 2013. №5. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek\\_2013\\_5\\_32](http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2013_5_32)
13. . Москалюк Н.П. Рахунок операцій з капіталом та фінансовий рахунок як засіб оптимізації платіжного балансу України. *Інвестиції: практика та досвід*. 2015. №23. С.92-98. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/ipd\\_2015\\_23\\_19](http://nbuv.gov.ua/UJRN/ipd_2015_23_19)
14. Ніколайчук С., Шаповаленко Н. Визначення факторів динаміки поточного рахунку платіжного балансу в Україні. *Вісник Національного банку України*. 2014. №2. С.20-27. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnbu\\_2014\\_2\\_7](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnbu_2014_2_7)
15. Носач Л.Л., Величко К.Ю. Системність вибору оптимальної форми оплати міжнародних розрахунків. *Бізнес Інформ*. 2016. №10. С. 39-46. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf\\_2016\\_10\\_7](http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2016_10_7)
16. Романенко С.В. Розрахункова політика як засіб реалізації операцій за міжнародними розрахунками підприємства у формі акредитивів. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. 2014. Вип.1. С.504-511. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/sepspu\\_2014\\_1\\_64](http://nbuv.gov.ua/UJRN/sepspu_2014_1_64)

17. Сіденко В.Р. Регулювання платіжного балансу країни в умовах глобальної нестабільності. *Економіка і прогнозування*. 2014. №3. С.7-19. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/econprog\\_2014\\_3\\_3](http://nbuv.gov.ua/UJRN/econprog_2014_3_3)

18. Сіденко В.Р. Тема 36. Платіжний баланс. *Економічна теорія*. 2017. №3. С.101-119. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecte\\_2017\\_3\\_7](http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecte_2017_3_7)

19. Сопко В., Мельничук О. Трансфертне ціноутворення в міжнародних розрахунках. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2016. №4. С.93-107. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/uazt\\_2016\\_4\\_9](http://nbuv.gov.ua/UJRN/uazt_2016_4_9)

20. Філяр С.В. Оптимізація міжнародних розрахунків. *Інвестиції: практика та досвід*. 2012. №13. С.48-50. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/ipd\\_2012\\_13\\_14](http://nbuv.gov.ua/UJRN/ipd_2012_13_14)

21. Юрій С.М. Платіжний баланс держави як модель зовнішньоекономічних зв'язків країни. *Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Економічні науки*. 2009. Вип.1. С.279-286. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vchtei\\_2009\\_1\\_34](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vchtei_2009_1_34)

### ***Завдання для самостійної роботи***

#### ***Визначте терміни та поняття***

Міжнародні розрахунки; лоро-рахунок; ностро-рахунок; валюта ціни (угоди); валюта платежу; умови платежу (розрахунків); зовнішньоекономічний договір (контракт); рахунок-фактура (інвойс); рахунок-проформа; комерційні документи; фінансові документи; інкасо; акредитив; заявник акредитива; банк-емітент; бенефіціар; виконуючий банк; авізуючий банк; банківський переказ; кореспондентська угода; кореспондентський рахунок; транспортні документи; авансовий платіж; платежі по відкритому рахунку; вексельна форма міжнародних розрахунків; простий вексель; переказний вексель; чекова форма міжнародних розрахунків; міжнародний валютний кліринг; платіжний баланс; активний платіжний баланс; пасивний платіжний баланс; поточний платіжний баланс; торговий баланс; баланс послуг; баланс некомерційних платежів; баланс руху капіталів і кредитів; розрахунки по офіційних міжнародних резервах; розрахунковий баланс; активний розрахунковий баланс; пасивний розрахунковий баланс; короткострокові операції; довгострокові операції; міжнародна заборгованість; баланс міжнародної заборгованості; дефолт.

#### ***Визначте, правильні і неправильні твердження. Обґрунтуйте свою точку зору.***

1. Акредитивна форма розрахунків вигідна імпортеру і експортеру.
2. При непрямому котируванні курс продавця вище курсу покупця.
3. Міжнародні розрахунки носять недокументарний характер.
4. Прості і переказні векселі, чеки, платіжні розписки відносяться до комерційних документів.
5. Після одержання акредитива від емітента, авізуючий банк перевіряє його дійсність і передає експортеру.

6. Авансові платежі використовується між партнерами, що довіряють один одному, а також у тому випадку, коли імпортер вкрай зацікавлений в одержанні товарів.

7. Розрахунки за відкритим рахунком передбачають, що імпортер здійснює періодичні платежі експортеру після одержання товарів і товарних документів.

8. Платіжний баланс – це угода між урядами двох та більше країн про обов'язковий взаємний залік угод та зобов'язань.

9. Розрахунковий баланс не враховує всіх розрахункових відносин, що виникають між країнами, тому що він реєструє тільки оплачені за певний період чи на визначену дату вимоги і зобов'язання.

10. Активний розрахунковий баланс свідчить, що країна є нетто-боржником.

### *Задачі для самостійного розв'язання*

**Задача 1.** У наведеній нижче таблиці представлені умовні дані платіжного балансу країни А:

Товарний експорт	+40
Товарний імпорт	-30
Експорт послуг	+15
Імпорт послуг	-10
Чисті доходи від інвестицій	-5
Чисті грошові перекази	+10
Відтік капіталу	-40
Офіційні валютні резерви	+10

Визначте: а) розміри балансу руху капіталу; б) баланс поточних операцій; в) розмір торгового балансу; г) баланс рухів довгострокового капіталу.

**Задача 2.** Економіка описана наступними даними:

- 1) експорт товарів – 33000 \$;
- 2) імпорт товарів – 20900 \$;
- 3) громадяни країни отримують дохід від іноземних інвестицій у вигляді процентних виплат з-за кордону в розмірі 6600 \$;
- 4) країна виплачує зарубіжним інвесторам дохід у вигляді відсотків в розмірі 4500 \$;
- 5) витрати громадян даної країни на туризм – 12200 \$;
- 6) доходи даної країни від туризму – 15400 \$;
- 7) односторонні трансферти країни – 5800 \$;
- 8) відтік капіталу з країни – 3650 \$;
- 9) приплив капіталу в країну – 8700 \$.

Використовуючи дані, розрахуйте сальдо поточного рахунку руху капіталу і платіжного балансу країни.



**Задача 3.** Економіці країни характерні такі інтегральні показники: імпорт продукції дорівнює 19000 млн євро, експорт продукції дорівнює 17000 млн євро. Населення країни також отримує дохід в якості виплати відсотків за інвестиції в інші країни. Величина даного виду доходу становить 3000 млн євро. Навпаки відсотки інвесторам з інших країн становлять 1200 млн євро. Резерви країни 2400 млн євро. Імпорт послуг дорівнює 1800 млн євро. Експорт послуг дорівнює 1900 млн євро.

Приплив капіталу в цю країну дорівнює 6500 млн євро. Відтік капіталу з даної країни дорівнює 4000 млн євро. Чисті грошові перекази склали 2100 млн євро. Знайти: сальдо балансу по поточних операціях (сальдо поточного рахунку), а також сальдо платіжного балансу цієї країни.

### *Тести*

**1. Рахунки «ностро» являють собою:**

- а) рахунки іноземних банків у вітчизняних банках;
- б) рахунки вітчизняних банків в іноземних банках;
- в) рахунки, відкриті для колективних валют;
- г) рахунки, відкриті для міжнародних організацій.

**2. Перевагою акредитива є:**

- а) відвантаження товару і надання необхідних документів у свій банк;
- б) акредитив веде до певного розпорошення капіталу імпортера;
- в) кошти імпортера на деякий час заморожуються на спеціальному рахунку;
- г) гарантії експортеру платежів імпортера.

**3. Позитивне сальдо платіжного балансу:**

- а) призводить до зростання курсу національної валюти;
- б) призводить до падіння курсу національної валюти;
- в) не впливає на курс національної валюти;
- г) впливає на курс національної валюти невизначеним чином.

**4. Факторами, що впливають на стан платіжного балансу, є:**

- а) циклічні коливання економіки;
- б) режим світових валютних ринків і ринків золота;
- в) зменшення державних витрат і збільшення податків.
- г) правильна відповідь відсутня.

**5. Рахунки «лоро» являють собою:**

- а) рахунки іноземних банків у вітчизняних банках;
- б) рахунки вітчизняних банків в іноземних банках;
- в) рахунки, відкриті для колективних валют;
- г) рахунки, відкриті для міжнародних організацій.

**6. Інкасова форма розрахунків вигідна:**

- а) експортеру;
- б) імпортеру;
- в) експортеру і імпортеру.
- г) правильна відповідь відсутня.

**7. Банк імпортера, що відкриває акредитив, - це:**

- а) банк-ремітент;
- б) інкасуєчий банк;
- в) банк-емітент;
- г) авізуєчий банк.

**8. Інкасова форма розрахунків – це:**

- а) доручення банку провести на прохання клієнта (імпортера) оплату документів на користь експортера, при дотриманні ним певних умов;
- б) форма розрахунків, при якій імпортер здійснює періодичні платежі експортеру після одержання товарів і товарних документів;
- в) форма розрахунків, при якій банк за дорученням свого клієнта (експортера) одержує платежі від імпортера після відвантаження товару чи надання послуг;
- г) форма розрахунків, що полягає в попередній (ще до відвантаження товару) оплаті всієї чи частини вартості контракту.

**9. Активний розрахунковий баланс свідчить, що:**

- а) країна надала кредитів менше, ніж залучила;
- б) країна є нетто-боржником;
- в) країна є нетто-кредитором;
- г) правильна відповідь не названа

**10. Від'ємне сальдо платіжного балансу:**

- а) призводить до зростання курсу національної валюти;
- б) призводить до падіння курсу національної валюти;
- в) не впливає на курс національної валюти;
- г) впливає на курс національної валюти невизначеним чином.

**Тема 9. МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІЧНА ІНТЕГРАЦІЯ*****Питання для обговорення на семінарському занятті***

1. Зміст, форми й основні фактори розвитку міжнародної економічної інтеграції.
2. Міжнародна економічна інтеграція в Європі. Європейський Союз.
3. Особливості регіональної економічної інтеграції в Америці, Азії й Африці.

### ***Питання для самоперевірки знань***

1. Визначте сутність міжнародної економічної інтеграції.
2. Розкрийте особливості міжнародної економічної інтеграції.
3. Охарактеризуйте основні об'єктивні передумови для утворення інтеграційних угруповань.
4. Які етапи проходить економічна інтеграція у своєму розвитку?
5. Дайте порівняльну характеристику основних форм міжнародної економічної інтеграції.
6. Наведіть приклади зон вільної торгівлі, митних союзів, спільних ринків, економічних і валютних союзів у різних регіонах світу.
7. Як впливає інтеграція на соціально-економічний розвиток країн-учасниць? Проаналізуйте вигоди та негативні наслідки міжнародної економічної інтеграції.
8. Назвіть основні етапи розвитку Європейського Союзу.
9. Дайте характеристику інституціям Європейського Союзу.
10. Назвіть критерії для країн-претендентів на вступ до ЄС (Маастрихтські критерії)
11. Які перспективи вступу України до ЄС?
12. У яких інтеграційних об'єднаннях бере участь Україна?
13. Які вам відомі інтеграційні об'єднання в Америці, Азії й Африці?
14. Які причини обумовили розвиток північноамериканської економічної інтеграції?
15. Проаналізуйте особливості розвитку інтеграційних процесів в МЕРКОСУР, АТЕС, АСЕАН.
16. Які особливості характерні для інтеграційних процесів в країнах, що розвиваються?

### ***Теми рефератів***

1. Еволюція форм міжнародної економічної інтеграції.
2. Проблеми інтеграції у світове господарство країн з перехідною економікою.
3. Основні етапи розвитку інтеграції в Європейському Союзі.
4. Особливості регіональної політики Європейського Союзу.
5. Північноамериканська модель економічної інтеграції.
6. Особливості інтеграції країн Латинської Америки.
7. Особливості розвитку інтеграційних процесів в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні.
8. Інтеграційні процеси в країнах, що розвиваються.  
Участь України у європейських інтеграційних процесах.  
Україна і ЄС.

### *Література для обговорення*

1. Бурлай Т.В. Тема 38. Міжнародна економічна інтеграція та європейські інтеграційно-конвергенційні процеси. *Економічна теорія*. 2018. №4. С.93-111. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecte\\_2018\\_4\\_8](http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecte_2018_4_8)
2. Віднянський С. Взаємовідносини України і Європейського Союзу після Помаранчевої революції: потенціал і нереалізовані можливості. *Геополітика України: історія і сучасність*. 2018. Вип.1. С.9-24. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/gpuis\\_2018\\_1\\_3](http://nbuv.gov.ua/UJRN/gpuis_2018_1_3)
3. Гаврилук О.В. Вектор АСЕАН у зовнішній політиці України. *Науковий вісник Дипломатичної академії України*. 2017. Вип.24(3). С.61-67. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvdau\\_2017\\_24\(3\)\\_10](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvdau_2017_24(3)_10)
4. Задоя А.О., Боцула А.П. Міжнародні інтеграційні та дезінтеграційні процеси: суперечливі наслідки. *Академічний огляд*. 2017. №1. С.92-98. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/ao\\_2017\\_1\\_11](http://nbuv.gov.ua/UJRN/ao_2017_1_11)
5. Кривенко Н. Розвиток міжнародної економічної інтеграції. *Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. 2018. №1. С.41-48. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/echcenu\\_2018\\_1\\_8](http://nbuv.gov.ua/UJRN/echcenu_2018_1_8)
6. Кривенко Н.В. Міжнародна економічна інтеграція між країнами, що розвиваються. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2017. №6(2). С.247-251. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vchnu\\_ekon\\_2017\\_6\(2\)\\_43](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vchnu_ekon_2017_6(2)_43)
7. Кривенко Н.В. Міжнародна економічна інтеграція та СОТ. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2018. №2. С.43-54. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vchnu\\_ekon\\_2018\\_2\\_9](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vchnu_ekon_2018_2_9)
8. Криштоп С.В. Розширення Європейського Союзу на Схід: позитивні і негативні аспекти для країн Центральної і Східної Європи. *Молодий вчений*. 2019. №4(2). С.381-384. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv\\_2019\\_4\(2\)\\_44](http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2019_4(2)_44)
9. Лікарчук Д.С. Європейський Союз та Україна: перспективи та проблеми адаптації. *Міжнародні відносини: теоретико-практичні аспекти*. 2019. Вип.3. С.41-49. [http://nbuv.gov.ua/UJRN/irtpa\\_2019\\_3\\_6](http://nbuv.gov.ua/UJRN/irtpa_2019_3_6)
10. Луканинець В. Аналіз ключових положень Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом. *Геополітика України: історія і сучасність*. 2015. Вип.2. С.88-97. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/gpuis\\_2015\\_2\\_12](http://nbuv.gov.ua/UJRN/gpuis_2015_2_12)
11. Міщук В.В. Розширення на «схід» як етап розвитку Європейського Союзу. *Гілея: науковий вісник*. 2019. Вип.141(3). С.52-56. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/gileya\\_2019\\_141\(3\)\\_13](http://nbuv.gov.ua/UJRN/gileya_2019_141(3)_13)
12. Петухова В.О. Зона вільної торгівлі як форма міжнародної економічної інтеграції. *Вісник Одеського національного університету. Серія: Економіка*. 2014. Т.19. Вип.1(1). С.68-71. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vonu\\_ekon\\_2014\\_19\\_1\(1\)\\_19](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vonu_ekon_2014_19_1(1)_19)
13. Попко О.В. Міжнародна економічна інтеграція та місце України в міжнародних інтеграційних процесах. *Проблеми системного підходу в*

- економіці*. 2019. Вип.2(1). С.13-20. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/PSPE\\_print\\_2019\\_2\(1\)\\_\\_4](http://nbuv.gov.ua/UJRN/PSPE_print_2019_2(1)__4)
14. Резніков В.В., Купіна В.С. Економічна політика Європейського Союзу (на прикладі країн центру та периферії). *Статистика України*. 2018. №3. С.59-65. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/su\\_2018\\_3\\_8](http://nbuv.gov.ua/UJRN/su_2018_3_8)
15. Рябик Г.Є. Поглиблення міжнародної економічної інтеграції та його наслідки в умовах глобальних суспільних трансформацій. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2009. №28. С.63-65. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vetp\\_2009\\_28\\_12](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vetp_2009_28_12)
16. Ткаченко О.А. Економічні особливості міжнародної регіональної інтеграції. *Причорноморські економічні студії*. 2016. Вип.11. С.113-116. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/bses\\_2016\\_11\\_26](http://nbuv.gov.ua/UJRN/bses_2016_11_26)
17. Ушенко Н.В., Казмірчук В.С. Моніторинг зовнішньоторговельної діяльності України з країнами Європейського Союзу. *Причорноморські економічні студії*. 2018. Вип.36(1). С.30-33. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/bses\\_2018\\_36\(1\)\\_\\_8](http://nbuv.gov.ua/UJRN/bses_2018_36(1)__8)
18. Філяніна Л.А., Біденчук Т.М. Дезінтеграційні процеси Європейського Союзу. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2018. №3. С.30-34. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvdduvs\\_2018\\_3\\_8](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvdduvs_2018_3_8)
19. Чорна Н. Європейський вибір України: проблеми реалізації кризь призму взаємин з Європейським Союзом. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського*. Серія: Історичні науки. 2018. №2. С.38-43. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmdu\\_2018\\_2\\_8](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmdu_2018_2_8)
20. Шинкаренко В.І. Створення АСЕАН і особливості її еволюції. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2014. Вип.119(2). С.129-142. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/apmv\\_2014\\_119\(2\)\\_\\_16](http://nbuv.gov.ua/UJRN/apmv_2014_119(2)__16)

### ***Завдання для самостійної роботи***

#### ***Визначте терміни і поняття***

Міжнародна економічна інтеграція; зона преференційної торгівлі; зона вільної торгівлі; митний союз; спільний ринок; економічний і валютний союз; політичний союз; наднаціональні органи управління; Європейський Союз; Європейська асоціація вільної торгівлі (ЕАВТ); Центральноевропейська асоціація вільної торгівлі; Центральноевропейська ініціатива (ЦЄІ); Організація Чорноморського економічного співробітництва; Євразійський економічний союз (ЄАЕС); Північноамериканська угода про вільну торгівлю (НАФТА); МЕРКОСУР (Спільний ринок Півдня); Латиноамериканська асоціація інтеграції (ЛАІ); Андське співтовариство (пакт); Карибський загальний ринок (КАРІКОМ); Центральноамериканський спільний ринок (ЦАСР); Асоціація країн Південно-Східної Азії (АСЕАН); Азіатсько-Тихоокеанське економічне співробітництво (АТЕС); Рада зі співробітництва арабських держав Перської затоки; Організація економічного співробітництва центрально-азіатських держав (ОЕС-ЕКО); Економічне співтовариство Західноафриканських держав (ЕКОВАС); Економічне співтовариство країн Центральної Африки; Митний і

економічний союз країн Центральної Африки (ЮДЕАК); Спільний ринок Східної і Південної Африки (КОМЕСА); Союз Арабського Магрибу.

***Визначте, правильні і неправильні твердження. Обґрунтуйте свою точку зору.***

1. До форм міжнародної економічної інтеграції відноситься спільне підприємство.
2. Інтеграція – це тривалий, поступовий процес взаємної адаптації економік різних країн.
3. Митний союз передбачає свободу пересування капіталів і робочої сили, а також узгодження економічної політики.
4. Договір про утворення Європейського Союзу був підписаний у 1957 р. у м. Рим.
5. Членами Євразійського економічного союзу (ЄАЕС) є Білорусь, Казахстан, Росія, Вірменія, Азербайджан.
6. Україна є членом Центральноєвропейської асоціації вільної торгівлі і Організації Чорноморського економічного співробітництва.
7. КАРИКОМ – спільний ринок країн Карибського басейну.
8. АТЕС – геополітична та економічна міжнародна організація, до якої входять 10 країн, розташованих в Південно-Східній Азії.
9. АСЕАН заснований у 1989 році з метою сприяння тіснішій економічній співпраці та вільній торгівлі держав Азійсько-Тихоокеанського регіону.
10. Особливістю інтеграції НАФТА є різні рівні економічного розвитку країн-членів даного інтеграційного угруповання.

***Тести***

**1. Основними передумовами розвитку інтеграційних процесів є:**

- а) спільність економічних проблем, розв'язання завдань торгової політики, усунення митних бар'єрів;
- б) наявність достатньо високих і близьких рівнів соціально-економічного розвитку держав;
- в) вплив ресурсів від менш економічно розвинених до більш розвинених;
- г) всі відповіді правильні.

**2. Якщо країни, що інтегруються, домовляються про свободу пересування не тільки товарів і послуг, а й капіталу та робочої сили, то така форма інтеграції називається:**

- а) зона вільної торгівлі;
- б) спільний ринок;
- в) митний союз;
- г) економічний союз.

**3. Якщо дві країни укладають угоду, за якою експортно-імпортні операції цих країн не оподатковуються митами, то така форма інтеграції називається:**

- а) спільний ринок,
- б) зона вільної торгівлі;
- в) митний союз;
- г) економічний союз.

**4. Для економічного союзу як форми міжнародної економічної інтеграції характерно:**

- а) проведення спільної економічної і валютно-фінансової політики;
- б) уніфікація законодавства (у т.ч. трудового, податкового, антимонопольного, інвестиційного);
- в) єдині стандарти на продукцію, уніфікація монетарної політики;
- г) створення міждержавних (наддержавних) органів регулювання соціально-економічних процесів;
- д) всі відповіді правильні;
- е) правильна відповідь відсутня.

**5. Узгоджене скасування групою країн національних митних тарифів і запровадження загального митного тарифу і єдиної системи нетарифного регулювання торгівлі щодо третіх країн називається:**

- а) зона вільної торгівлі;
- б) спільний ринок;
- в) преференційна торгова угода;
- г) митний союз;
- д) економічний союз.

**6. До переваг інтеграції країн належить:**

- а) наявність достатньо високих і близьких рівнів соціально-економічного розвитку держав, що інтегруються;
- б) можливість відтоку ресурсів на користь більш сильних в економічному розвитку членів союзу;
- в) можливість виробляти продукцію в розрахунку на більш ємний ринок всього інтеграційного угруповання;
- г) всі відповіді правильні.

**7. До недоліків інтеграції країн належить:**

- а) погіршення умов торгівлі для країн, що не входять у відповідні союзи;
- б) можливість виробляти продукцію в розрахунку на більш ємний ринок всього інтеграційного угруповання;
- в) наявність достатньо високих і близьких рівнів соціально-економічного розвитку держав, що інтегруються;
- г) всі відповіді правильні.

### **8. До країн-членів Європейського Союзу належать:**

- а) Франція, Німеччина, Швейцарія, Італія, Бельгія, Нідерланди, Люксембург;
- б) Великобританія, Данія, Ірландія, Македонія, Латвія, Литва, Норвегія;
- в) Польща, Чехія, Угорщина, Словенія, Естонія, Кіпр, Туреччина;
- г) Швеція, Фінляндія, Австрія, Греція, Іспанія, Португалія, Данія;
- д) всі відповіді правильні.

### **9. НАФТА:**

- а) є найбільш розвинутим інтеграційним угрупованням у світі;
- б) має спільні міждержавні органи управління;
- в) передбачає лібералізацію інвестиційного режиму, здійснення заходів, що полегшують взаємні капіталовкладення;
- г) всі відповіді правильні.

### **10. МЕРКОСУР – це:**

- а) інтеграційне об'єднання країн Південно-Східної Азії;
- б) найбільший спільний ринок Південної Америки;
- в) Північноамериканська угода про вільну торгівлю;
- г) об'єднання країн Карибського басейну;
- д) правильна відповідь не названа.

## **Тема 10. МІЖНАРОДНИЙ БІЗНЕС**

### *Питання для обговорення на семінарському занятті*

1. Суть та види міжнародного бізнесу.
2. Транснаціональні корпорації – головні суб'єкти міжнародного бізнесу.
3. Міжнародні стратегічні альянси.
4. Офшорні зони в системі міжнародного бізнесу.

### *Питання для самоперевірки знань*

1. Дайте визначення міжнародного бізнесу та поясніть його відмінності від національного бізнесу.
2. Якими є спонукальні мотиви міжнародного бізнесу?
3. Назвіть характерні риси міжнародного бізнесу.
4. З чим пов'язані конкретні вигоди міжнародного бізнесу?
5. Проаналізуйте періодизацію розвитку міжнародного бізнесу, запропоновану відомим американським дослідником Річардом Робінсоном.
6. Розкрийте форми міжнародного бізнесу.
7. Дайте визначення ТНК і поясніть їх природу.
8. Якими є критерії та сутнісні ознаки ТНК за методологією ЮНКТАД?
9. Якою є структура ТНК?
10. Розкрийте стратегії розвитку ТНК.
11. Визначте особливості та конкурентні переваги ТНК.



12. Поясніть механізм діяльності ТНК.
13. Як класифікуються ТНК?
14. Поясніть різницю між філією, асоційованою компанією, дочірнім підприємством.
15. Проаналізуйте наслідки діяльності ТНК.
16. Яким країнам належать найбільш активні і впливові ТНК?
17. Які ви знаєте найбільші ТНК світу?
18. Що таке стратегічний альянс? Назвіть переваги стратегічних альянсів.
19. Які причини вступу фірм до міжнародних стратегічних альянсів?
20. Які характерні риси стратегічного альянсу?
21. Які ви знаєте типи стратегічних альянсів?
22. Розкрийте етапи організації стратегічних альянсів.
23. Розкрийте проблеми функціонування стратегічних альянсів.
24. Які причини розпаду стратегічних альянсів?
25. Що таке офшор і які мотиви його створення?
26. Як ви розумієте поняття «офшорна зона (офшорна юрисдикція)»?
27. Коли з'явилися перші офшорні зони?
28. Як класифікуються офшорні юрисдикції за територіальним принципом та залежно від рівня оподаткування?

### ***Темі рефератів***

1. Сутність і мотивація міжнародного бізнесу.
2. Методи конкуренції на світовому ринку.
3. Особливості організаційної структури і управління в ТНК.
4. ТНК в Україні.
5. ТНК у країнах Східної Європи.
6. Стратегії виходу ТНК на зовнішні ринки.
7. Процеси злиття і поглинання у міжнародному бізнесі.
8. Стратегічні альянси в міжнародному бізнесі.
9. Результати створення спеціальних (вільних) економічних зон в Україні.
10. Вільні економічні зони в країнах Східної Європи.
11. Вільні економічні зони Китаю.
12. Офшорні фірми в міжнародному бізнесі.
13. Механізм функціонування офшорних економічних зон.
14. Наслідки функціонування офшорних зон для світового господарства.
15. Відмивання «брудних» грошей.

### ***Література для обговорення***

1. Бестужева С.В., Ткаленко Н.О. Особливості сучасного стратегічного розвитку підприємства у сфері міжнародного бізнесу. *Науковий погляд: економіка та управління*. 2018. №1. С.20-27. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/vamsue\\_2018\\_1\\_5](http://nbuv.gov.ua/UJRN/vamsue_2018_1_5)
2. Братута О.Г. Дослідження поняття явища «стратегічний альянс» як видової форми об'єднання підприємств. *Бізнес-навігатор*. 2018. Вип.5. С.70-76. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/bnav\\_2018\\_5\\_16](http://nbuv.gov.ua/UJRN/bnav_2018_5_16)

3. Бусарева Т.Г. Конкурентний потенціал ТНК: сутність та особливості формування. *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво*. 2019. №1. С.10-17. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/drep\\_2019\\_1\\_4](http://nbuv.gov.ua/UJRN/drep_2019_1_4)
4. Бусарева Т.Г. Особливості злиттів та поглинань ТНК. *Науковий погляд: економіка та управління*. 2018. №2. С.21-28. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/vamsue\\_2018\\_2\\_5](http://nbuv.gov.ua/UJRN/vamsue_2018_2_5)
5. Бусарева Т.Г. Особливості офшоризації глобальної економіки. *Молодий вчений*. 2014. №12(1). С.80-84. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv\\_2014\\_12\(1\)\\_19](http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2014_12(1)_19)
- 6.. Гайда Т.Ю., Лазорко М.Є. Вплив діяльності міжнародних компаній українського походження на економіку України. *Ефективна економіка*. 2016. №5. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek\\_2016\\_5\\_28](http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2016_5_28)
7. Гетьман Л.Г. Бізнес-середовище міжнародної економічної діяльності на сучасному етапі. *Ефективна економіка*. 2017. №1. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek\\_2017\\_1\\_32](http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2017_1_32)
8. Горняк О.В. Стратегічні альянси як форма розвитку корпоративних структур у глобалізованій економіці. *Вісник Одеського національного університету. Серія: Економіка*. 2014. Т.19. Вип.4. С.60-65. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vonu\\_econ\\_2014\\_19\\_4\\_11](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vonu_econ_2014_19_4_11)
9. Григоренко Я.О. Співробітництво транзитивних економік з офшорними зонами: висновки для України. *Стратегічні пріоритети*. 2016. №2. С.88-95. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/spa\\_2016\\_2\\_12](http://nbuv.gov.ua/UJRN/spa_2016_2_12)
10. Жиленко К.М. Основні аспекти трансформаційних перетворень сучасного міжнародного бізнесу. *Економічний вісник університету*. 2017. Вип.35(1). С.121-129. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecvu\\_2017\\_35\(1\)\\_20](http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecvu_2017_35(1)_20)
11. Жиленко К.М. Систематизація та аналіз сучасних форм транснаціоналізації міжнародного бізнесу. *Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2017. Вип.5(1). С.22-26. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/evzdia\\_2017\\_5\(1\)\\_6](http://nbuv.gov.ua/UJRN/evzdia_2017_5(1)_6)
12. Загарій В.К., Синільник В.В. Транснаціональні компанії і стратегічні альянси та їх вплив на світову економіку. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2017. Вип.15(1). С.110-113. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcg\\_2017\\_15\(1\)\\_26](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcg_2017_15(1)_26)
13. Квактун О.О., Вертелецька О.М., Малишев І. Особливості застосування стратегій в міжнародному бізнесі. *Економічний простір*. 2018. №136. С.17-25. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecpros\\_2018\\_136\\_4](http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecpros_2018_136_4)
14. Козаченко Г.В., Шульженко Л.Є. Стратегічний альянс як форма інтернаціоналізації бізнесу та менеджменту. *Економіка. Менеджмент. Підприємництво*. 2014. №26(2). С.68-79. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecmeri\\_2014\\_26\(2\)\\_10](http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecmeri_2014_26(2)_10)
15. Корж М.В., Чуб І.В. Міжнародний маркетинг як основа розвитку міжнародного бізнесу. *Стратегія розвитку України*. 2017. №1. С.21-24. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/sru\\_2017\\_1\\_7](http://nbuv.gov.ua/UJRN/sru_2017_1_7)

16. Креховець А.В. Вплив ТНК на економічний розвиток України. *Молодий вчений*. 2016. №12. С767-771. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv\\_2016\\_12\\_185](http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2016_12_185)
17. Куриліна О.В. Вплив офшорних зон на транзитивні економіки. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2017. Вип.2. С. 24-27. [http://nbuv.gov.ua/UJRN/PSPE\\_print\\_2017\\_2\\_6](http://nbuv.gov.ua/UJRN/PSPE_print_2017_2_6)
18. Луцишин З., Мехтієв Е. Офшорні фінансові центри у глобальному русі капіталів. *Міжнародна економічна політика*. 2017. №2. С.62-94. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Мер\\_2017\\_2\\_5](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Мер_2017_2_5)
19. Мащенко С.О., Алієв Р.А. Проблеми та перспективи діяльності ТНК на території України. *Економічний простір*. 2018. №136. С.45-52. [http://nbuv.gov.ua/UJRN/есpros\\_2018\\_136\\_7](http://nbuv.gov.ua/UJRN/есpros_2018_136_7)
20. Мельник А.О., Власюк Н.В. Бізнес-середовище міжнародної економічної діяльності на сучасному етапі. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. 2017. №3(2). С.115-119. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/mnj\\_2017\\_3\(2\)\\_28](http://nbuv.gov.ua/UJRN/mnj_2017_3(2)_28)
21. Мучка Роман. Класифікація стратегічних альянсів як основа формування партнерських відносин підприємств. *Економічний аналіз*. 2012. Т.10(4). С.258-261. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/есan\\_2012\\_10\(4\)\\_61](http://nbuv.gov.ua/UJRN/есan_2012_10(4)_61)
22. Новицький В.А. Сучасні тенденції розвитку офшорного сектора світової економіки. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка*. 2017. Вип.3. С.30-34. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKNU\\_Ekon\\_2017\\_3\\_8](http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKNU_Ekon_2017_3_8)
23. Огінок С.В. Місце міжнародного франчайзингу у системі бізнесу країн – членів ЄС. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2019. Вип.24(3). С.23-27. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcg\\_2019\\_24\(3\)\\_6](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcg_2019_24(3)_6)
24. Охріменко О., Чернюк В. Стратегічні альянси як інструмент міжнародного співробітництва у сфері високих технологій. *Соціально-економічні проблеми і держава*. 2014. Вип.1. С5-12. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Sepid\\_2014\\_1\\_3](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Sepid_2014_1_3)
25. Охріменко О.В. Теоретичні підходи до аналізу стратегічних альянсів. *Вісник Одеського національного університету. Серія: Економіка*. 2016. Т.21. Вип.3. С.12-16. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vonu\\_econ\\_2016\\_21\\_3\\_4](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vonu_econ_2016_21_3_4)
26. Петухова В.О. Зона вільної торгівлі як форма міжнародної економічної інтеграції. *Вісник Одеського національного університету. Серія: Економіка*. 2014. Т.19. Вип. 1(1). С.68-71. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vonu\\_econ\\_2014\\_19\\_1\(1\)\\_19](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vonu_econ_2014_19_1(1)_19)
27. Пехник А.В., Присяжнюк Ю.І. Транснаціональні корпорації у реаліях сучасного міжнародного бізнесу. *Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки*. 2018. Вип.51. С.82-90. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Znpchdtu\\_2018\\_51\\_12](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Znpchdtu_2018_51_12)

28. Поляков М. В. Особливості розвитку міжнародного бізнесу в умовах становлення глобальної економіки знань. *Економічний простір*. 2017. №121. С.47-57. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecpros\\_2017\\_121\\_6](http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecpros_2017_121_6)

29. Прушківська Е.В., Третякова К.О. Основи розвитку новітніх форм міжнародного бізнесу в умовах глобалізації. *Економічний вісник Національного гірничого університету*. 2018. №2. С.119-125. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/evngu\\_2018\\_2\\_15](http://nbuv.gov.ua/UJRN/evngu_2018_2_15)

30. Руденко-Сударєва Л.В., Шевченко Ю.А. Ефективність міжнародного інвестування ТНК у глобальному економічному середовищі. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Економіка і менеджмент*. 2019. Вип.35. С.4-11. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu\\_eim\\_2019\\_35\\_3](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_eim_2019_35_3)

31. Рябець Н.М. Стратегічні альянси як специфічна форма міжнародної корпоративної консолідації в умовах глобалізації. *Вісник Одеського національного університету. Серія: Економіка*. 2014. Т.19. Вип. 2(1). С.158-162. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vonu\\_econ\\_2014\\_19\\_2\(1\)\\_37](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vonu_econ_2014_19_2(1)_37)

32. Стрельник С.О. ТНК як інституційна форма транснаціоналізації національних економік. *Економіка та держава*. 2015. №4. С.61-65. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecde\\_2015\\_4\\_15](http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecde_2015_4_15)

33. Ступницький О. Можливість і доцільність створення офшорних зон в Україні. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2012. Вип. 105(2). С.136-147. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/apmv\\_2012\\_105\(2\)\\_27](http://nbuv.gov.ua/UJRN/apmv_2012_105(2)_27)

34. Харчук О.О., Коритнік С.А. Негативні наслідки діяльності офшорних зон та шляхи їх подолання в Україні. *Міжнародний науковий журнал*. 2016. №6(3). С.157-160. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/mnj\\_2016\\_6\(3\)\\_49](http://nbuv.gov.ua/UJRN/mnj_2016_6(3)_49)

35. Шульженко Л. Зарубіжний і вітчизняний досвід створення стратегічних альянсів. *Економічний аналіз*. 2012. Т.10(2). С.156-160. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecan\\_2012\\_10\(2\)\\_34](http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecan_2012_10(2)_34)

36. Юрій С.М., Простебі Л.І. Вплив офшорів на світову та національну економіку. *Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Економічні науки*. 2018. Вип.1-2. С.187-192. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vchtei\\_2018\\_1-2\\_29](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vchtei_2018_1-2_29)

### **Завдання для самостійної роботи**

#### **Визначте терміни і поняття**

Міжнародний бізнес; комерційна ера; ера експансії; ера концесій; ера національних держав; ера глобалізації; ліцензування; франчайзинг; управлінські контракти; спільне підприємство; міжнародна корпорація; транснаціональна корпорація (ТНК); країна базування; приймаюча країна; материнська структура; регіональний департамент ТНК; горизонтально інтегровані ТНК; вертикально інтегровані ТНК; роздільні ТНК; філія; асоційована компанія; дочірнє підприємство; стратегічний альянс; комплексний альянс; функціональний альянс; офшор; офшорна зона (офшорна юрисдикція); офшорна компанія; класичний офшор; офшор з низьким рівнем оподаткування; офшор з рівнем оподаткування вище середнього.

***Визначте, правильні і неправильні твердження. Обґрунтуйте свою точку зору.***

1. Найпростішою формою міжнародного бізнесу є експорт.
2. Управлінські контракти – спосіб направлення фірмою частини свого управлінського персоналу до іншої країни для виконання спеціалізованих управлінських функцій в якості допомоги партнеру на безоплатній основі.
3. ТНК – це корпорація, що здійснює міжнародне виробництво на основі прямих іноземних інвестицій та має непрямий контроль над своїми закордонними філіями.
4. Країна базування – це країна, у якій знаходяться дочірні підприємства або філії ТНК.
5. ТНК – багатогалузеві компанії, їхня діяльність широко диверсифікована.
6. Компанії не можуть бути учасниками декількох стратегічних альянсів.
7. У стратегічні альянси можуть вступати тільки компанії, пов'язані партнерськими відносинами.
8. Стратегічний альянс є юридичною особою.
9. Офшорна зона (офшорна юрисдикція) – спеціальний правовий режим справляння податків з деякими податковими та іншими пільгами на певній території.
10. Компанії, що зареєстровані у багатьох офшорних зонах, згідно законодавства мають обов'язок подавати бухгалтерську звітність державним органам.

***Тести***

**1. До форм міжнародного бізнесу належать:**

- а) спільні підприємства;
- б) міжнародні товарні і фондові біржі;
- в) великі національні підприємства;
- г) міжнародні валютно-кредитні організації;
- д) всі відповіді правильні.

**2. Основна мета міжнародного бізнесу:**

- а) об'єднання зусиль підприємців різних країн для збільшення обсягів виробництва;
- б) позитивне вирішення екологічних проблем;
- в) одержання прибутку;
- г) спільна реалізація науково-технічних програм;
- д) всі відповіді правильні.

**3. До конкурентних переваг ТНК відносяться:**

- а) володіння значними ресурсами, технологіями, управлінською майстерністю та здатність до їх оперативного переміщення;
- б) інформаційна обізнаність з економічними і політичними особливостями різних країн;

- в) масштабність економіки;
- г) всі відповіді правильні.

**4. Якщо ТНК керують підрозділами в певній країні, які виробляють товари, що поставляються в їх підрозділи в інших країнах, це:**

- а) горизонтально інтегровані ТНК;
- б) вертикально інтегровані ТНК;
- в) роздільні ТНК;
- г) правильна відповідь не названа.

**5. Асоційована компанія – це:**

- а) акціонерне підприємство, що повністю або частково перебуває у власності інвестора;
- б) неакціонерне підприємство, що повністю або частково перебуває у власності інвестора;
- в) акціонерне підприємство у приймаючій країні, більше половини акцій якого перебуває у власності іншого підприємства;
- г) правильна відповідь не названа.

**6. Характерною рисою стратегічного альянсу є:**

- а) функціонування на постійні основі;
- б) господарська і юридична самостійність підприємств, що входять в альянс;
- в) об'єднання зусиль в рамках союзу тільки підприємств приватної форми власності;
- г) всі відповіді правильні.

**7. Сутнісними ознаками ТНК (за методологією ЮНКТАД) є:**

- а) частка персоналу, зайнятого у зарубіжних філіях, складає не менше 5%;
- б) річний оборот, що перевищує 5 млрд доларів;
- в) наявність філій не менше ніж у 6 країнах світу;
- г) всі відповіді правильні.

**8. Причиною переміщення бізнесу за кордон є:**

- а) бажання вкласти кошти у високоприбуткові облігації іноземного уряду;
- б) вузькі рамки національного ринку і відносний надлишок капіталу;
- в) швидке економічне зростання країн Південно-Східної Азії.
- г) всі відповіді правильні.

**9. Класичні офшорні компанії:**

- а) зареєстровані в офшорі, використовуються для зменшення податкового тягаря на бізнес та для захисту активів;
- б) не мають права вести будь-яку діяльність на території країни, де вони зареєстровані;

- в) звільнені від будь-якої податкової звітності та сплачують лише фіксований податковий збір;
- г) всі відповіді правильні.

**10. Спонукальними мотивами міжнародного бізнесу виступають:**

- а) поглиблення поділу праці, що потребує об'єднання зусиль підприємців різних країн;
- б) розвиток потреб і ускладнення механізму їхнього задоволення;
- в) бажання окремих країн краще використати їхні економічні, природно-географічні, демографічні переваги;
- г) наявність певних національних інтересів (прискорити розвиток окремих територій, галузей чи економіки в цілому, одержати доступ до певних ринків тощо);
- д) всі відповіді правильні.

## СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

### *Основна*

1. Про зовнішньоекономічну діяльність. Закон України. Редакція від 07.02.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12>
2. Про інвестиційну діяльність. Закон України. Редакція від 18.12.2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>
3. Про авторське право і суміжні права. Закон України. Редакція від 04.11.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12>
4. Амеліна І.В., Попова Т.Л., Владимиров С.В. Міжнародні економічні відносини. К.: «Центр учбової літератури», 2013. 256 с.
5. Гронтковська Г.Е., Ряба О.І., Венцурик А.М., Красновська О.І. Міжнародна економіка: навч. посіб. К.: «Центр учбової літератури». 2018. 384 с.
6. Козак Ю.Г. Міжнародна економіка: в питаннях та відповідях. Підручник. К.: Центр учбової літератури, 2017. 228 с.
7. Козак Ю. Г., Заєць М. А., Притула Н. В. та ін. Міжнародні економічні відносини: навч. посібник. Одеса: «ТОВ.ПЛУТОН», 2016. 352 с.
8. Козак Ю.Г., Ковалевський В.В., Захарченко О.В. та ін. Навчальний посібник. Вид. 3-тє, перер. та доп. Київ: Аврор, 2011. 262 с.
9. Козак Ю.Г., Лук'яненко Д.Г., Макогон Ю.В. та ін. Міжнародна економіка. Підруч. для студ. вищ. навч. закл. 3-тє вид. К.: Центр учбової літератури, 2009. 560 с.
10. Лук'яненко Д.Г. Поручник А.М., Столярчук Я.М. Міжнародна економіка. Підручник. Київ: КНЕУ, 2014. 762 с.
11. Світова економіка: підручник / за ред. А. П. Голікова, О.А. Довгаль. Х.: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2015. 268 с.
12. Філіпенко А.С., Будкін В.С., Рогач О.І. Світова економіка: Підручник. К: Либідь, 2007. 640 с.
13. Шевченко Л.С., Гриценко О.А., Камінська Т.М. та ін. Міжнародна економіка: навч. посіб. / за заг. ред. С.М. Макухи. Х.: Право, 2012. 192 с.
14. Шталь Т.В. [та ін.]. Міжнародна економіка та міжнародні економічні відносини: навч. посібник. Харків: «Видавництво «Форт», 2015. 364 с.

### *Допоміжна*

1. Андросова Т.В., Петрова К.Я., Кім М.М., Садиков М.А. Міжнародна економіка: навчальний посібник / За заг. ред. О.В. Носова. Харків: Видавництво Харківського державного університету харчування та торгівлі, 2010. 322 с.
2. Білоцерківець В.В., Завгородня О.О., Лебедева В.К. та ін. Міжнародна економіка. Підручник / За ред. А. О. Задой, В. М. Тарасевича. К.: Центр учбової літератури, 2012. 416 с.
3. Боринець С. Міжнародні фінанси: Підручник. К: Знання-Прес, 2002. 311 с.
4. Будкін В.С., Філіпенко А.С. та ін. Економічна глобалізація: підруч. для студ. вищ. навч. закл. К.: Київський університет, 2009. 543 с.



5. Булатов А.С., Ливенцев Н.Н. Мировая экономика и международные экономические отношения. Учебник. М.: Магистр, НИЦ ИНФРА-М, 2013. 654 с.
6. Бураковський І. Теорія міжнародної торгівлі. К.: Основи, 2000. 241 с.
7. Волгина Н.А. Международная экономика: учебн. пособие. М.: Эксмо, 2010. 480 с.
8. Гоголева Т.Н. Ключищева В.Г., Хаустов Ю.И. Международная экономика: учебн. пособие. М.: Кнорус, 2010. 304 с.
9. Горбач Л.М., Плотников О.В. Міжнародні економічні відносини: підручник. К.: Кондор, 2009. 264 с.
10. Григорова-Беренда Л.І. Теорія і практика зовнішньої торгівлі. Харків: Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, 2016. 136 с.
11. Завгородня О.О., Лебедєва В.К., Летуча О.В., ін. Міжнародна економіка: підручник / За ред. В.М. Тарасевич. Київ: Знання, 2012. 143 с.
12. Лук'яненко Д.Г., Поручник А.М., Столярчук Я.М.. Міжнародна економіка: підручник. К.: КНЕУ, 2014. 762 с.
13. Лук'яненко Д.Г., Поручник А.М., Циганкова Т.М. Міжнародна економіка: навч. посібн. К.: КНЕУ, 2001. 488 с.
14. Міжнародна економіка: Підручник / За ред. проф. В.М. Тарасевича. К.: ЦНЛ, 2006. 224 с.
15. Міжнародна економіка: Підручник. Вид. 3-тє, перероб. і доп. / За ред. А.П. Румянцева. К.: Знання, 2006. 476 с.
16. Міжнародні економічні відносини: підручник / За редакцією А.П. Голікова, О.А.Довгаль. Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. 602 с.
17. Киреев А.П. Международная экономика: В 2-х ч. Ч. I. Международная микроэкономика: движение товаров и факторов производства. Учеб. пособие для вузов. М.: Международные отношения, 1997. 416 с.
18. Киреев А.П. Международная экономика: В 2-х ч. Ч. II. Международная макроэкономика: открытая экономика и макроэкономическое программирование. Учеб. пособие для вузов. М.: Международные отношения, 1999. 488 с.
19. Козак Ю.Г., Ковалевская В.В., Батанова Т.В. Учебное пособие. 3-е изд., перераб. и доп. Одесса: ОНЭУ, 2014. 209 с.
20. Козак Ю.Г., Логвінова Н.С., Ковалевський В.В. та ін. Навчальний посібник. Вид. 2-ге перероб. та доп. К.: Центр навчальної літератури, 2008. 1467 с.
21. Козак Ю.Г., Пахомов Ю.М., Логвінова Н.С. та ін. Міжнародна макроекономіка: Навч. посіб. Вид. 3-тє, перероб. та доп. К.: ЦУЛ, 2012. 400 с.
22. Козак Ю.Г., Пахомов Ю.М., Логвінова Н.С. Міжнародна мікроекономіка: Навч. посіб. Вид. 3-тє, перероб. та доп. К.: ЦУЛ, 2012. 368 с.
23. Козик В.В., Панкова Л.А., Григор'єв О.Ю., Босак А.О. Міжнародна економіка та міжнародні економічні відносини: Практикум. 2-ге вид., перероб. і доп. К.: Вікар, 2006. 589 с.
24. Козик В.В., Панкова Л.А., Даниленко Н.Б. Міжнародні економічні відносини: Навч. посіб. Вид. 7-ме. К.: Знання, 2008. 406 с.

25. Козик В.В., Панкова Л.А., Григор'єва О.Ю., Босак А.О. Міжнародна економіка та міжнародні економічні відносини. Практикум: Навч. посіб. К: Вікар, 2003. 368 с.
26. Колесов В.П., Кулаков М.В. Международная экономика: Учебник. М.: ИНФРА-М, 2011. 423 с.
27. Кредісов А.І., Березовенко С.М., Голубій І.Є., Мазуренко В.П. Міжнародний бізнес: Підручник. За ред. В. А. Вергуна. К: ВПЦ «Київський університет», 2009. 629 с.
28. Кругман П.Р., Обстфельд М. Международная экономика. Теория и политика: Учебник для вузов. М.: Экономический факультет МГУ, ЮНИТИ, 1997. 799 с.
29. Липов В.В. Міжнародна економіка: світова економіка та міжнародні економічні відносини. Модуль 1. Світова система господарювання. Навчально-практичний посібник. К.: Видавничий дім «Професіонал», 2008. 368 с.
30. Липов В.В. Міжнародна економіка: світова економіка та міжнародні економічні відносини. Модуль II. Міжнародні ринки та форми міжнародної взаємодії. Навчально-практичний посібник. – К.: Видавничий дім «Професіонал», 2008. 368 -с.
31. Мелешко Ю.В. Международная экономика. Конспект лекций. Минск: Белорусский национальный технический университет, 2018. 254 с.
32. Міжнародні фінанси: підручник / за ред. О.І. Рогача. К.: Либідь, 2003. 784 с.
33. Мокій А.І., Яхно Т.П., Бабець І.К.. Міжнародні організації: навч. посібник. К.: Центр учбової літератури, 2011. 279 с.
34. Новицький В.Є. Міжнародна економічна діяльність України: Підручник. К.: КНЕУ, 2003. 948 с.
35. Осика С.Г., П'ятницький В.Т. Світова організація торгівлі. К.: К.І.С., 2005. 514 с.
36. Портер М. Международная конкуренция. М.: Международные отношения, 1993. 896 с.
37. Поручник А.М., Столярчук Я.М., Павловська О.Д. та ін. Міжнародна економіка: Навч. метод. посіб. для самост. вивч. дисц. За ред. д-ра екон. наук, проф. А.М. Поручника. К.: КНЕУ, 2005. 156 с.
38. Рокоча В.В. Міжнародна економіка: Навч. посіб.: У 2 кн. Кн. 1. Міжнародна торгівля: теорія та політика. К.: Таксон, 2000. 320 с.
39. Рокоча В.В. Міжнародна економіка: Навч. посіб.: У 2 кн. Кн. 2. Монетарна теорія міжнародної економіки. К.: Таксон, 2003. 302 с.
40. Рокоча В., Плотніков О., Новицький В. та ін. Транснаціональні корпорації: навчальний посібник. К.: Таксон, 2001. 304 с.
41. Солонінко К.С. Міжнародна економіка: Навч. посіб. К: Кондор, 2008. 380 с.
42. Філіпенко А.С. Міжнародні економічні відносини: Історія. Підручник. К.: Либідь, 2006. 384 с.
43. Філіпенко А.С. Міжнародні економічні відносини: теорія: підручник для студ. екон. спец. вищих навч. закл. К.: Либідь, 2008. 408 с.

44. Фомишин С.В. Международные экономические отношения на рубеже тысячелетий: Учебное пособие. Херсон: Олди-плюс, 2002. 560 с.
45. Фомишин С.В., Фомишина В.Н., Тищенко А.И., Градель А.И. Международные экономические отношения. Практикум. Учебное пособие. Херсон: Дніпро, 2002. 248 с.
46. Фомішин С.В., Колесник Ю. В. Міжнародні економічні відносини : навч. Посібник. Львів : Новий Світ, 2010. 356 с.
47. Циганкова Т.М., Петрарко Л.П., Кальченко Т.В. Міжнародна торгівля. Навч. посібн. К.: КНЕУ, 2001. 488 с.
48. Циганкова Т.М., Гордеева Т.Ф. Міжнародні організації: Навч. посібн. К.: КНЕУ, 2001. 340 с.
49. Шевчук В.О. Міжнародна економіка: теорія і практика: Підручник. К: Знання, 2008. 663 с.
50. Школа І., Козменко В., Бабіченко О. Міжнародні економічні відносини: Підручник. Чернівці: Книги - XXI, 2007. 544 с.
51. Appleyard Dennis R., Field Alfred J. International Economics. 8th ed. McGraw-Hill Education, 2013. 848 p.
52. Carbaugh R.J. International Economics. 13th ed. South Western Cengage Learning, 2011. 556 p.
53. Feenstra Robert C., Taylor Alan M. International Economics. 3rd ed. Worth Publishers, 2014. 1008 p.
54. Gerber J. International Economics. 7th ed. GE. Pearson, 2017. 512 p.
55. Husted S., Melvin M. International economics. Prentice Hall, 2013. 410 p. 9th ed.
56. Krugman Paul R., Obstfeld Maurice, Melitz Marc J. International Economics. Theory and Policy. 11th ed. Pearson, 2018. 803 p.
57. Pugel T.A. International Economics. 16th Ed. McGraw-Hill Education, 2015. 800 p.
58. Salvatore D. International Economics. Wiley, 2013. 835 p. 11th ed.
59. Van den Berg H. International Economics: A Heterodox Approach. 3rd Edition. Routledge, 2017. 628 p.

## ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

*Офіційні сайти державних та міжнародних установ*

Назва	Офіційний сайт
Офіційне представництво України Інтернет-Президента	<a href="http://www.president.gov.ua/">http://www.president.gov.ua/</a>
Верховна Рада України	<a href="http://rada.gov.ua/">http://rada.gov.ua/</a>
Кабінет Міністрів України	<a href="https://www.kmu.gov.ua/ua">https://www.kmu.gov.ua/ua</a>
Міністерство закордонних справ України	<a href="http://www.mfa.gov.ua">http://www.mfa.gov.ua</a>
Міністерство економічного розвитку і торгівлі України	<a href="http://www.me.gov.ua/">http://www.me.gov.ua/</a>
Міністерство фінансів України	<a href="https://www.minfin.gov.ua/">https://www.minfin.gov.ua/</a>
Національний банк України	<a href="http://www.bank.gov.ua/">http://www.bank.gov.ua/</a>
Державна фіскальна служба України	<a href="http://sfs.gov.ua/">http://sfs.gov.ua/</a>
Державна служба статистики України	<a href="http://www.ukrstat.gov.ua">http://www.ukrstat.gov.ua</a>
ООН	<a href="http://www.un.org/ru/">http://www.un.org/ru/</a>
Програма розвитку ООН	<a href="http://www.undp.org/">http://www.undp.org/</a>
ЮНКТАД	<a href="http://unctad.org/">http://unctad.org/</a>
ФАО	<a href="http://www.fao.org/index_en.htm/">http://www.fao.org/index_en.htm/</a>
Міжнародний валютний фонд	<a href="https://www.imf.org/external/index.htm">https://www.imf.org/external/index.htm</a>
Світова організація торгівлі	<a href="http://www.wto.org/">http://www.wto.org/</a>
Світовий банк	<a href="http://www.worldbank.org/">http://www.worldbank.org/</a>
Організація економічного співробітництва і розвитку	<a href="http://www.oecd.org/">http://www.oecd.org/</a>
Міжнародна організація з міграції	<a href="http://www.iom.ch/jahia/jsp/index.jsp/">http://www.iom.ch/jahia/jsp/index.jsp/</a>
Європейський Союз	<a href="http://europa.eu/index_en.htm/">http://europa.eu/index_en.htm/</a>
Європейська Комісія	<a href="http://ec.europa.eu/index_en.htm/">http://ec.europa.eu/index_en.htm/</a>
Представництво Європейського Союзу в Україні	<a href="http://eeas.europa.eu/delegations/ukraine/index_uk.htm/">http://eeas.europa.eu/delegations/ukraine/index_uk.htm/</a>
Світовий економічний форум	<a href="http://www.weforum.org/">http://www.weforum.org/</a>
Статистична служба ЄС	<a href="http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/eurostat/home/">http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/eurostat/home/</a>
Статистичні матеріали ЦРУ	<a href="https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/index.html/">https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/index.html/</a>
Національна бібліотека України ім. І.В.Вернадського	<a href="http://www.nbuv.gov.ua/">http://www.nbuv.gov.ua/</a>
Національний інститут стратегічних досліджень при Президентові України	<a href="http://www.niss.gov.ua/">http://www.niss.gov.ua/</a>
Національна парламентська бібліотека України	<a href="http://www.nplu.org/">http://www.nplu.org/</a>

**Офіційні сайти періодичної літератури**

Назва журналу	Офіційний сайт
Актуальні проблеми економіки	<a href="https://eco-science.net/">https://eco-science.net/</a>
Бізнес Інформ	<a href="http://www.business-inform.net/main/">http://www.business-inform.net/main/</a>
Економіка і держава	<a href="http://www.economy.in.ua/">http://www.economy.in.ua/</a>
Економіка України	<a href="http://www.economukraine.com.ua/">http://www.economukraine.com.ua/</a>
Економіка. Фінанси. Право.	<a href="http://efp.in.ua/">http://efp.in.ua/</a>
Економіст	<a href="http://ua-ekonomist.com/">http://ua-ekonomist.com/</a>
Економічна теорія	<a href="http://etet.org.ua/">http://etet.org.ua/</a>
Ефективна економіка	<a href="http://www.economy.nayka.com.ua/">http://www.economy.nayka.com.ua/</a>
Економічний часопис – XXI	<a href="http://soskin.info/ea/">http://soskin.info/ea/</a>
Бюлетень Національного банку України	<a href="https://www.bank.gov.ua">https://www.bank.gov.ua</a>
Інвестиції: практика та досвід	<a href="http://investplan.com.ua/">http://investplan.com.ua/</a>
Науковий вісник Полісся	<a href="https://nvp.stu.cn.ua">https://nvp.stu.cn.ua</a>
Проблеми і перспективи економіки та управління	<a href="http://ppeu.stu.cn.ua">http://ppeu.stu.cn.ua</a>

**Інші офіційні сайти**

Назва	Офіційний сайт
Кореспондент	<a href="http://korrespondent.net/">http://korrespondent.net/</a>
BusinessViews Економіка	<a href="https://businessviews.com.ua/">https://businessviews.com.ua/</a>
Економіка для студентів	<a href="http://gufer.net/">http://gufer.net/</a>